

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav religionistiky

Religionistika

Ivo Porybný

Identita mesiánských Židů ve světle Zákona o návratu

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Dalibor Papoušek, Ph.D.

2015

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

podpis autora práce

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Daliboru Papouškovi, Ph.D., za vedení práce, pomoc při výběru tématu a poskytnutí literatury. Také děkuji svojí přítelkyni za podporu v průběhu psaní práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Problematika izraelské demokracie.....	7
1.1 Demokracie, nebo teokracie?	7
1.2 Světské a náboženské právo	10
1.3 Zákon o návratu.....	13
2 Problematika identity mesiánských Židů	16
2.1 Postoj mesiánských Židů.....	16
2.2 Postoj současného judaismu	21
2.3 Sporná otázka „Kdo je Žid?“	24
3 Kauzy u Nejvyššího soudu	28
3.1 Rufeisen a Šalit	28
3.2 Hutchins, Dorflingerová a Beresfordovi	31
3.3 Současná situace mesiánských Židů.....	33
Závěr	35
Seznam použitých pramenů a literatury	39
Resumé.....	43
Summary	44

Úvod

Krátce po vyhlášení nezávislosti Státu Izrael přijal jeho parlament v roce 1950 tzv. Zákon o návratu, který zaručuje každému člověku s židovskými kořeny právo na izraelské státní občanství. Zákon se ovšem ukázal být v jistém ohledu problematický, a to pro skupiny věřících, jejichž příslušnost k židovství může být sporná. Takovýmto případem jsou mesiánští Židé, kteří se považují za vyznavače judaismu, avšak velká část židovské obce je za Židy nepovažuje. V souvislosti s tím začala být aktuální otázka, kdo a na základě jakých kritérií může být považován za Žida, potažmo jaké je právní vymezení židovství a komu tedy lze povolit usadit se na území Izraele a přiznat občanství? Práce se zaměří na tuto problematickou identitu mesiánských Židů, respektive na to, jak vnímají svoji identitu oni sami, jakým způsobem je vnímána příslušníky různých proudů současného judaismu, a jak tento spor vyústil v konkrétní kauzy u izraelského Nejvyššího soudu. Cílem práce je reflektovat situaci kolem otázky mesiánského judaismu, následně analyzovat získané poznatky, a poté zkoumat emické i etické zařazení mesiánských Židů.

Hlavní výzkumná otázka zní:

- Lze ve světle Zákona o návratu považovat vyznavače mesiánského judaismu za Židy?

Díličmi výzkumnými otázkami jsou:

- Jak svoji identitu reflektují mesiánští Židé?
- Jak je na mesiánské Židy nahlíženo různými proudy současného judaismu?
- Jaké je emické i etické zařazení mesiánských Židů?

Práce je rozčleněna do tří hlavních kapitol, a to 1) Problematika izraelské demokracie, 2) Problematika identity mesiánských Židů, 3) Kauzy u Nejvyššího soudu. První část se bude věnovat otázkám týkajícím se svébytného charakteru izraelské demokracie. Zaměří se na nedořešený vztah politiky a náboženství, střetávání světského práva a židovského náboženského práva (tzv. *halachy*), a na Zákon o návratu. Zmíněno bude, na jakých základech byl Stát Izrael založen a co je tedy příčinou dnešních protichůdných tendencí, kdy na jedné straně stojí sekularisté a na druhé náboženské autority pokoušející se uplatňovat svůj vliv i v oblastech, do kterých by v demokratickém státě zasahovat neměly. Stejně tak bude pojednáno o související roli izraelského Nejvyššího soudu a okolnostech vzniku Zákona o návratu. Záměrem je nastínit problematiku vztahů uvnitř Státu Izrael, a to především co se

týče konfliktní linie sekulární stát versus teokratické tendence. Tímto sporem totiž byly do značné míry ovlivňovány i pozdější kauzy mesiánských Židů u Nejvyššího soudu a na pozadí tohoto dění se odehrávala a stále odehrává debata týkající se otázky „Kdo je Žid?“. První kapitola společně s kapitolou druhou tvoří výchozí rámec pro kapitolu třetí. Použity zde budou především práce věnující se moderním dějinám Státu Izrael, potažmo judaismu a politice v Izraeli.

V druhé části bude věnována pozornost diskuzi o otázce „Kdo je Žid?“. Právě různé kauzy u Nejvyššího soudu (ne vždy se jednalo o mesiánské Židy) upozornily nejdříve na problém absence definice židovství v Zákoně o návratu, a později na její nejasné a sporné znění. Následně se ukázalo, že definitivní vyřešení otázky „Kdo je Žid?“ bude značně obtížné. Cílem této části práce je tedy reflektovat debatu týkající se příslušnosti či nepřislušnosti k judaismu a objasnit postoj mesiánských Židů a různých proudů současného judaismu v této záležitosti. Zapracována budou díla samotných mesiánských Židů, názory reformního, konzervativního a ortodoxního judaismu, a právnícká pojednání zabývající se otázkou příslušnosti k židovství.

Poslední kapitola bude vycházet z obsahu předcházející dvou, přičemž její náplní bude analýza jednotlivých kauz mesiánských Židů konfrontovaných se Zákonem o návratu. K tomuto účelu budou využita díla zaměřující se na otázku práva, soudnictví a židovské identity ve Státě Izrael a pojednávající o kauzách mesiánských Židů u Nejvyššího soudu. Rovněž budou zapracovány zkušenosti izraelského právníka Michaela Deckera, zastupujícího mesiánské Židy v jejich kauzách. Zmíněny pak také budou další kauzy, které se sice přímo netýkají problematiky mesiánského judaismu a jejich aktéry nejsou mesiánští Židé, avšak do velké míry kauzy mesiánských Židů ovlivnily.

1 Problematika izraelské demokracie

1.1 Demokracie, nebo teokracie?

Proces vzniku židovského státu byl dlouholetý a komplikovaný, přesto ale v roce 1948 došlo k vyhlášení nezávislosti a založení Státu Izrael. Zásadní otázkou poté bylo, zdali – vzhledem k převaze obyvatelstva hlásícího se k judaismu – dojde k ustavení demokratického, či teokratického zřízení a jaký tudíž bude následný politický vývoj. Ukázalo se, že nový stát se přiklání k demokratickým principům a sekulární formě vlády,¹ což ale neznamenalo, že se jedná o všeobecný konsenzus a neexistují lidé či skupiny smýšlející o alternativním, religiózním způsobu jeho řízení. Cílem této kapitoly je krátké shrnutí toho, na jakých základech byl Izrael založen a co je příčinou dnešních protichůdných tendencí a pnutí zasahujících politiku a právo.

Stěžejní roli v procesu vzniku židovského státu sehrálo sionistické hnutí, usilující o znovuzřízení židovského národního domova.² Významným představitelem tohoto hnutí byl na přelomu 19. a 20. století i „otec zakladatel“ izraelského státu Theodor Herzl. Ten stál u zrodu Sionistické organizace a v roce 1897 svolal první sionistický světový kongres, na kterém byly definovány sionistické cíle (tzv. Basilejský program).³ On a sionističtí zakladatelé Izraele byli ve velké většině sekulární a na židovství pohlíželi hlavně jako na národnost,⁴ což lze velmi dobře ilustrovat na myšlenkách obsažených v jeho klíčovém díle s názvem *Židovský stát*. Zde uvádí: „Budeme mít proto nakonec teokratickou vládu? Ne! Víra nás spojuje, ale osvobozuje nás věda. Pro teokratické tendence nevytvoříme duchovní podmínky,“ přičemž dodává, že: „...klérus se sice musí ctít [...], ale do záležitostí státu se nemá vměšovat, neboť by mu přivodil otřesy vnitřní i vnější.“⁵ Zajímavostí je, že Herzl si již ve své době, několik desetiletí před vznikem Státu Izrael, uvědomoval možnost budoucích teokratických tendencí a tuto problematiku považoval za natolik významnou, že ji zahrnul do své knihy. K náboženství ovšem nezaujímal zcela odmítavý postoj a neupíral mu místo v budoucím státě, jeho působení se nicméně mělo omezit pouze na duchovní oblast. Jak lze tedy na tomto příkladu vidět, pozdější budování Izraele na sekulárním základě po vzoru západních demokracií úzce souvisí s původní sionistickou představou o podobě státu,⁶ která evidentně nezahrnovala vliv náboženství na politiku a světské právo.

¹ Marek Čejka, *Judaismus a politika v Izraeli*, Brno: Barrister & Principal 2009, str. 19.

² Michael Krupp, *Sionismus a Stát Izrael*, Praha: Vyšehrad 1999, str. 19.

³ *Ibidem*, str. 43-44.

⁴ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 13.

⁵ Theodor Herzl, *Židovský stát: Pokus o moderní řešení židovské otázky*, Praha: Academia 2009, str. 124.

⁶ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 20.

Toto tvrzení o snaze vybudovat z Izraele demokratický a sekulární stát potvrzuje i jeho deklarace nezávislosti. Obsahuje totiž část, kde se uvádí, že: „Stát Izrael se bude starat o rozvoj země pro blaho všech jejích obyvatel; bude založen na svobodě, rovnosti a míru; bude poskytovat všem občanům plnou sociální a politickou rovnoprávnost bez rozdílu náboženství, rasy a pohlaví; bude garantovat svobodu víry...“⁷ Dozvídáme se tedy, že Izrael by měl hájit základní lidská práva a svobody, což je v souladu s demokratickými principy, ovšem v rozporu s těmi teokratickými, jelikož účelem každé teokracie je především velebit boha a zabezpečovat dodržování jeho příkázání.⁸ Vzhledem k pozdějšímu vývoji, o kterém bude ještě pojednáno, je tato část obzvláště zajímavá, jelikož se zde formálně proklamuje snaha o rovnoprávnost všech občanů a zaručení různých svobod, která ale později čelí řadě útoků ze strany náboženských institucí a jejich představitelů. Ukázalo se totiž, že udržet původní ideu demokratického a sekulárního Izraele bude obtížné, jelikož religiózní kruhy se domáhaly výsad, které s ní byly v přímém rozporu. Tento problém se do jisté míry pokusil vyřešit tzv. *status quo v záležitostech vztahu státu a náboženství*, který zachovává respektování některých náboženských pravidel, aniž by ovšem byla následně legislativně ošetřena.⁹

Status quo existoval a byl dodržován již před založením Státu Izrael, přičemž za první dokument potvrzující tento status je považován dopis tehdejšího neoficiálního správního orgánu na území Palestiny, tzv. Židovské agentury,¹⁰ který v roce 1947 adresovala straně *Agudat Jisra'el*. Tato strana, zastupující zájmy ortodoxních Židů, se obávala, že nový stát bude „znesvěcovat náboženské právo“. *Status quo* tak obsahoval několik základních bodů, včetně například toho, že sobota (*šabat*) bude celonárodním dnem odpočinku, nebo že budou státem uznány autonomní náboženské vzdělávací systémy. Nedlouho po vzniku Státu Izrael byl tento monopol ortodoxních religiózních institucí a náboženského práva v určitých záležitostech potvrzen *Knesetem*.¹¹ Již tehdy se tak projevila složitá koexistence světského a náboženského práva, přičemž došlo k jistým ústupkům ze strany izraelských sekulárních institucí. Otázkou je, proč sekulárně smýšlející zakladatelé Izraele byli ochotni na tyto podmínky přistoupit a náboženský monopol v některých oblastech tolerovat. Dle Čejky je k tomu vedly pragmatické důvody, kdy hlavním cílem bylo udržet jednotu izraelských Židů v nelehké době konstituování nově vzniklého státu.¹²

⁷ Michael Krupp, *Sionismus...*, str. 117.

⁸ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 26.

⁹ *Ibidem*, str. 24.

¹⁰ Marek Čejka, *Dějiny moderního Izraele*, Praha: Grada Publishing 2011, str. 26.

¹¹ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 24-25.

¹² *Ibidem*, str. 25.

Náboženské strany, jako například již zmiňovaná *Agudat Jisra'el*, se v následujících letech velkou měrou zasazovaly o vychýlení *statusu quo* ve prospěch ortodoxní části obyvatelstva. Cílem *Agudat Jisra'el* bylo dokonce získávat finanční prostředky od státu a zároveň ho postupně přebudovávat na židovskou teokracii.¹³ Významným faktem rovněž je, že po většinu vládních období od založení Izraele byly náboženské strany „jazýčkem na vahách“ a mohly tak upevňovat svůj podíl vlivu na státní záležitosti.¹⁴ Religiózně zaměřené strany se začaly ve větší míře prosazovat zejména od 80. let 20. století. V roce 1988 se jim podařilo v izraelském parlamentu získat více než 10 % mandátů. Religiózní politické strany tak disponují značně vysokým koaličním (vyděračským) potenciálem a mají nezanedbatelný vliv na vnitřní izraelskou politiku.¹⁵ V současné době jsou v Izraeli hlavními reprezentanty ortodoxních náboženských stran *Jahadut HaTora* (sestávají z koalice *Agudat Jisra'el* a *Degel HaTora*) a *Šas*. Tyto strany získaly ve volbách roku 2015 dohromady 13 mandátů¹⁶ a následně se staly součástí koalice premiéra Benjamina Netanjahua z vítězné strany *Likud*. Tomu se podařilo sestavit v *Knesetu* čítajícím 120 poslanců nejtěsnější většinu 61 křesel a opět se tak potvrdila důležitost náboženských stran při sestavování koalice.¹⁷

Naprosté většině soudobých demokracií se podařilo konsenzus mezi demokratickými idejemi a hodnotami náboženství najít a existující prolínání religiozity s politikou u nich nevyvolává větší problémy. Jak lze vidět, obdobné konstatování je však v případě Státu Izrael, který je rovněž řazen mezi demokracie, mnohem problematičtější.¹⁸ K tomuto stavu přispívají zejména religiózní strany, jejichž zájmy jsou v rozporu s modelem izraelského sekularismu. Je sice pravdou, že v některých demokratických státech, včetně České republiky, rovněž působí nábožensky orientované strany, avšak rozdíl spočívá v tom, že plně akceptují sekulárně demokratický model řízení státu a nesnaží se působit proti němu. Izraelský problematický vztah státu a náboženství navíc posiluje jak existence různých institucí, které nejsou v demokratických státech obvyklé (Ministerstvo pro náboženské záležitosti a jemu podřízené úřady), tak i snaha náboženských stran ovládat jiná důležitá ministerstva (Ministerstvo vnitra). Na institucionální úrovni tvoří těmto snahám o pronikání náboženství do světského práva jistou protiváhu Nejvyšší soud Státu Izrael.

¹³ *Ibidem*, str. 25.

¹⁴ Michael Krupp, *Sionismus...*, str. 208.

¹⁵ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 129.

¹⁶ „Final Results of the Elections for the Twentieth Knesset“ [online], <http://www.bechiro20.gov.il/election/english/kneset20/pages/Results20_eng.aspx>, [8. 5. 2015].

¹⁷ Mairav Zonszein, „Binyamin Netanyahu closes last-minute deal to form new Israeli government“ [online], *The Guardian* 2015, <<http://www.theguardian.com/world/2015/may/06/binyamin-netanyahu-deal-form-israel-government>>, 6. 5. 2015 [8. 5. 2015].

¹⁸ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 11.

1.2 Světské a náboženské právo

Hovoříme-li o tom, že v Izraeli jsou politika a právo ovlivňovány náboženstvím, vyvstane otázka, z čeho tento sklon pramení? Odpověď je nasnadě, jelikož judaismus zachází s vlastním pojetím práva. Snahy náboženských kruhů přizpůsobit si sekulární právo tak vychází zejména z židovských svatých spisů, respektive židovského náboženského práva, tzv. *halachy*. Termín označuje právní část *Talmudu* i následné kodifikace. Původně *halacha* znamenala zvláštní právní rozhodnutí, jehož bylo dosaženo po prodiskutování různých názorů v *Talmudu*. Později byl tento termín rozšířen na celý korpus židovského práva, právní systém judaismu, a zejména na ústní Zákon – autoritativní interpretaci psaného Zákona¹⁹ v Bibli.²⁰ Pokud právní systém Izraele čelí snahám o jeho přiblížení či dokonce splynutí s náboženským právem, pak je to právě díky úsilí náboženských kruhů držet se těchto autoritativních tradic. Ty jsou totiž často v rozporu s tím, co má prosazovat sekulární právní systém. Pokud tedy přijmeme předpoklad, že Izrael je demokratický a právní stát, opírající svoji autoritu o světské zákony schválené v řádném legislativním procesu, pak zde vyvstává patrný problém. Cílem této kapitoly je tedy ilustrovat vliv náboženství a židovského náboženského práva na stát a jeho instituce.

Jedním z nejtypičtějších případů rozporu mezi sekulární a religiózní představou práva a tvorby zákonů byl proces vytváření izraelské ústavy. Sekularistické kruhy počítaly s tím, že nově vzniklý stát by měl mít ústavu, která bude založena na demokratických principech vyjádřených v deklaraci nezávislosti. To se ovšem ukázalo jako zásadní problém, jelikož náboženské strany ústavu odmítaly. Důvodem byl fakt, že jedinou závaznou ústavu pro ně mohla představovat *Tóra*, nikoli světský právní dokument.²¹ Výsledkem tak je, že Izrael, jako jeden z mála států světa, nemá psanou ústavu a za kompromisní řešení se zvolilo postupné přijímání tzv. Základních zákonů, které by v budoucnu měly tvořit jádro izraelské ústavy.²² Nebyl to ovšem zdaleka jediný případ, kdy se náboženské strany zdráhaly přistoupit na požadavky stran sekulárních, přičemž se odvolávaly na autoritu *Tóry*. Například i v roce 1996, po svém úspěchu ve volbách, si začaly klást různé požadavky, jejichž důsledkem bylo blokování občanských práv, práv žen a jiných. Svoje nároky pak rovněž odůvodňovaly tím, že jsou v rozporu s *Tórou*.²³

¹⁹ Ústním a psaným Zákonem je myšlena ústní a psaná *Tóra*. Psaná *Tóra* zahrnuje Pět knih Mojžíšových, přičemž ústní *Tóra* představuje tradici, snažící se o výklad psané *Tóry*.

²⁰ Jaakov Newman, *Judaismus od A do Z*, Praha: Sefer 1992, str. 42.

²¹ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 29.

²² *Ibidem*, str. 30.

²³ Michael Krupp, *Sionismus...*, str. 213.

S daným problémem prolínání světského a náboženského práva na institucionální úrovni pak také souvisí existence Ministerstva pro náboženské záležitosti, Vrchního rabinátu, rabínských náboženských soudů a systému lokálních náboženských rad. Tyto instituce významně přispívají k propojení náboženství s politikou a pro demokratický stát mohou jejich pravomoci představovat znepokojující anachronismus. Velkým vlivem disponuje především Ministerstvo pro náboženské záležitosti, jelikož pod něj spadají všechny oficiálně uznané náboženské instituce v Izraeli a je tradičně ovládáno náboženskými stranami, které skrze něj mohou uplatňovat svůj vliv. Ministerstvo pro náboženské záležitosti po právní stránce iniciuje legislativu v náboženských otázkách a po schválení ji vykonává prostřednictvím ústředních i lokálních institucí.²⁴ Úloha tohoto ministerstva a jemu podřízených orgánů je sporná z toho důvodu, že zasahují i do záležitostí, které v jiných zemích spadají pod sekulární instituce.

Ovšem ani instituce jako Ministerstvo vnitra, nemající na první pohled nic společného s náboženstvím, nemusí zůstat bez zájmu náboženských stran. Kontrola tohoto ministerstva je důležitá zejména z důvodu citlivosti definice židovství,²⁵ jelikož je to právě Ministerstvo vnitra, na koho se musí imigrant požadující vstup pod Zákonem o návratu obrátit, a které jeho žádost posuzuje. Není proto náhoda, že kauzy u Nejvyššího soudu ve věci žádosti o občanství byly vedeny právě proti tomuto ministerstvu. Zasahování náboženského práva se tak neomezuje pouze na tu oblast práva, kde bychom to mohli očekávat, tedy na různé předpisy týkající se *košer* způsobu stravování nebo vzdělávání v *ješivách*, ale dochází i ke sporům v dalších otázkách, včetně různých zákonů, mezi nimiž figuruje i Zákon o návratu. V některých oblastech pak také dochází k souběhu jurisdikce civilních a náboženských institucí, přičemž některá rozhodnutí rabínských soudů zrušil Nejvyšší soud.²⁶

Za jádro sporu mezi světským a náboženským právem by se tedy dalo označit lpění náboženských kruhů na zachování jejich tradice a dodržování židovského náboženského práva *halachy*, vycházejícího z klíčových spisů judaismu. Jakožto soudní orgán sekulárního a demokratického státu, tvoří těmto snahám jistou opozici izraelský Nejvyšší soud. Ten by se totiž měl ve svých rozhodnutích přiklánět pouze k literě zákona. Schopnost tohoto soudu rozhodovat jednotlivé kauzy nezaujatě a dle zásad uvedených v Deklaraci nezávislosti byla několikrát prověřena, jelikož často rozhodoval i choulostivé a ostře sledované kauzy dotýkající se náboženské problematiky.²⁷

²⁴ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 50-51.

²⁵ *Ibidem*, str. 46.

²⁶ *Ibidem*, str. 35.

²⁷ *Ibidem*, str. 42-43.

Nejvyšší soud je jednou z klíčových institucí současného izraelského právního a politického systému.²⁸ Vystupuje jakožto autoritativní interpret zákona Státu Izrael, přičemž disponuje plnou odvolací příslušností v případech rozhodnutých nižšími soudy.²⁹ Jeho rozhodnutí mají mimo jiné zásadní dopad i v otázkách vztahu mezi státem a náboženstvím. V této oblasti se mnohokrát přihlásil k podpoře demokratických principů a v klíčových rozhodnutích mimo jiné judikoval, že: „...na základě Deklarace nezávislosti bude každý zákon a každá pravomoc interpretována tak, aby byla v souladu se svobodou svědomí, víry a náboženství.“³⁰ To je ovšem v přímém rozporu s požadavky náboženských kruhů. Religiózní strany se tak například pokoušely anulovat rozsudky Nejvyššího soudu, které vycházely právě ze zásad rovnosti a svobody vyznání. Navíc byla obcházena různá další rozhodnutí. Ta se týkala např. registrace neortodoxních konvertujících za Židy, modlení se u Západní zdi, práva neortodoxních Židů stávat se členy lokálních náboženských rad, práva importovat maso, které není *košer* atd. Nejvyšší soud dokonce v určitých případech rozhodl, že dosavadní *status quo* je z právního hlediska dále neakceptovatelný a izraelský parlament musí v určitém časovém období změnit legislativu.³¹

Nejvyšší soud ovšem ne vždy zaujímal takto silnou pozici. Jeho rozhodnutí totiž neměla vždy zásadní dopad na veřejnou politiku. Edelman tvrdí, že v roce 1948 (tedy v době svého vzniku) a následně v průběhu dalších let, byl vliv Nejvyššího soudu v této oblasti spíše marginální. Od pozdních 80. let 20. století ovšem – co se týče veřejné politiky – začal hrát daleko významnější roli. Zapříčinilo to několik rozhodnutí, jako např. to v otázce práva reformních rabínů provádět sňatky v Izraeli, práva *Knesetu* vyloučit z voleb politickou stranu zastávající rasistické myšlenky, oprávnění Izraelských obranných sil ničit obydlí na Západním břehu, pokud panuje podezření, že se zde ukrývají teroristé atd. Co je ale hlavní, i v otázce „Kdo je žid?“, potažmo v diskuzi, za jakých podmínek vzniká nárok na přiznání izraelského občanství.³² Nejvyšší soud tedy podstatně zasáhl i do sporu týkajícího se definice židovství a řešil sporné případy související se Zákonem o návratu. S jeho rozhodnutími v těchto záležitostech ovšem nepanovala vždy spokojenost. Kauzy související s tímto zákonem, které se zároveň určitým způsobem dotýkaly náboženské problematiky, testovaly hranice samotné židovské identity.

²⁸ *Ibidem*, str. 41.

²⁹ Martin Edelman, *Courts, Politics, and Culture in Israel*, Charlottesville: The University Press of Virginia 1994, str. 32.

³⁰ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 41.

³¹ *Ibidem*, str. 41-43.

³² Martin Edelman, *Courts...*, str. 31.

1.3 Zákon o návratu

Stát Izrael vznikl v roce 1948 s ideou nové vlasti pro všechny Židy. Přistěhovalectví do Palestiny však probíhalo ilegálně a ve velké míře již před tímto rokem, přičemž tehdejší britská vláda, která měla toto území pod svoji správou (tzv. Britský mandát Palestina), se k němu stavěla velmi negativně.³³ Po vyhlášení nezávislosti a předání vlády izraelským orgánům se situace rapidně zlepšila a Židé z celého světa se mohli do Izraele stěhovat bez obavy, že budou Brity jakýmkoli způsobem perzekuováni a že budou považováni za nelegální přistěhovalce. Tato nastalá situace si ovšem vyžadovala legislativní ošetření, tedy zákon, který by jasně stanovil, kdo a za jakých podmínek se může do Izraele přistěhovat a získat zde občanství. Z toho důvodu byl v roce 1950 přijat tzv. Zákon o návratu.³⁴ Cílem této kapitoly je seznámení s okolnostmi vzniku tohoto zákona a jeho zněním, včetně shrnutí pozdějších dodatků.

Zákon o návratu včetně dodatků zaručuje každému člověku židovského původu (v linii po prarodiče), ať se nachází kdekoli na světě, právo vrátit se jako nový přistěhovalec do Izraele a získat zde izraelské občanství.³⁵ Termín „návrat“ vychází z předpokladu, že současný Stát Izrael je pokračovatelem Izraele biblického. Nabývání občanství na základě tohoto zákona je unikem izraelského právního řádu a jedná se zřejmě o jednu z jeho nejdiskutovanějších oblastí.³⁶ Jeho zavedení ovšem bylo nutností. Do nového státu proudily tisíce přistěhovalců z rozmanitých částí světa. Byli mezi nimi Židé, kteří za sebou měli utrpení ve válečné Evropě, přistěhovalci z Kypru, Iráku, Iránu, Jemenu, Libye, Turecka, Maroka, Rumunska, Indie a mnohých dalších.³⁷ Pouze během roku, kdy byl zákon schválen, přicestovalo do Izraele přes 170 000 imigrantů.³⁸ Mezi imigranty, kteří se každý rok přistěhovali do Izraele a pokoušeli se zde získat občanství dle Zákona o návratu, se ovšem nacházely a dodnes stále nachází určité skupiny lidí, pro které je tento zákon překážkou, a to i přesto, že se domnívají, že by měly vyhovovat jeho požadavkům. Ukázalo se totiž, že zákon může být v jistých ohledech velmi problematický. Před jeho zevrubnější analýzou a pro bližší představu je níže uvedeno celé znění Zákona o návratu v původní podobě z roku 1950 a následně i krátké shrnutí dvou dodatků, přidaných v letech 1954 a 1970. Zásadní je zejména dodatek z roku 1970, a to z toho důvodu, jelikož obsahuje definici Žida.

³³ Michael Krupp, *Sionismus...*, str. 100-101.

³⁴ *Ibidem*, str. 127.

³⁵ Schváleno *Knesetem* 10. března 1970 pod číslem 5730 a publikováno v *Sefer Ha-Chukim* 19. března pod číslem 586.

³⁶ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 45.

³⁷ Michael Krupp, *Sionismus...*, str. 127-129.

³⁸ Marek Čejka, *Dějiny moderního...*, str. 62.

Zákon o návratu, 5. července 1950

1. Každý Žid má právo přijít do této země jako ole.³⁹
2. (a) Alija musí být uskutečněna prostřednictvím ole víza.
(b) Ole vízum musí být poskytnuto každému Židovi, který vyjádřil přání usadit se v Izraeli, s výjimkou případů, kdy je ministr imigrace přesvědčen, že žadatel:
 - (1) se zabývá činností namířenou proti židovskému lidu, nebo
 - (2) je pravděpodobné, že ohrozí veřejné zdraví nebo národní bezpečnost.
3. (a) Žid, který přišel do Izraele a po svém příjezdu vyjádřil přání usadit se v Izraeli, přičemž se zde stále zdržuje, může obdržet ole certifikát.
(b) Omezení uvedená v paragrafu 2 (b) musí být také aplikována na udělení ole certifikátu, ale osoba nesmí být považována za ohrožující veřejné zdraví po svém příchodu do Izraele.
4. Každý Žid, který se přistěhoval do této země ještě před nabitím účinnosti tohoto zákona a každý Žid, který se narodil v této zemi, ať už před nebo po nabití účinnosti tohoto zákona, se považuje za osobu, která přišla do této země jako ole dle tohoto zákona.
5. Ministr imigrace je pověřen prováděním tohoto zákona a může vydávat nařízení, týkající se záležitostí tohoto provádění a udělení ole víza a ole certifikátu nezletilým osobám do věku 18 let.⁴⁰

Pozdější dodatek z roku 1954 se od původního znění liší pouze nepatrně a většinou se jedná o drobné úpravy, které navíc nesouvisí s otázkou definice židovství. Teprve dodatek z roku 1970 zahrnoval jak definici toho, koho lze považovat za Žida, tak i novou sekci 4A, zabývající se právy členů rodiny takového Žida. Je zde uvedeno, že: „Za Žida je považována osoba, která se narodila židovské matce nebo konvertovala k judaismu a není členem žádného jiného náboženství“. Zároveň uvádí, že: „Práva dle Zákona o návratu, Zákona o občanství a jakéhokoli dalšího předpisu týkajícího se imigrantů, náleží také choti, dětem a vnoučatům Žida, a choti dítěte a vnoučete Žida, vyjma osoby, která byla Žid a

³⁹ Ole = imigrant

⁴⁰ „Law of Return“ [online], <<http://www.mfa.gov.il/mfa/mfa-archive/1950-1959/pages/law%20of%20return%205710-1950.aspx>>, [29. 11. 2014].

dobrovolně změnila své náboženství. Zároveň je nepodstatné, zdali Žid, na kterého se příbuzní odvolávají, stále žije nebo se přistěhoval do Izraele“.⁴¹

Spor o definici židovství vyvolal vlny rozporů mezi sekulárními a religiózními Izraelci. Stejně tak vypukla bouře nevole na politické scéně, kde se proti sobě postavila politická uskupení zastupující zájmy jednotlivých skupin obyvatelstva.⁴² Tento negativní postoj náboženských kruhů a jejich tlak na změnu znění zákona, společně s problematickými případy, které se v průběhu let po schválení zákona objevily, byly příčinou úprav definice Žida v Zákoně o návratu. Dodatek z roku 1970 je pak zásadní do té míry, že profesor práva Gidon Sapir dělí spor ohledně tohoto zákona na dobu před a po roce 1970. Původní znění z roku 1950 totiž neobsahovalo definici Žida a až do druhého dodatku byl interpretaci židovství ponechán široký prostor.⁴³ Je tedy pochopitelné, že tento nedostatek v původním znění vyvolával kontroverze, ovšem ani po upřesnění významu slova Žid v dodatku z roku 1970 se situace nezklidnila. Definice židovství je přitom pro tento zákon, potažmo pro přistěhovalce do Izraele, stěžejní, jelikož bez přesného vymezení může dojít k situaci, kdy bude obtížné určit, komu může být občanství přiznáno a komu již ne. Tento nedostatek v zákoně se projevil již krátce po jeho schválení a stejně tak v následujících letech. Situace dospěla až do toho bodu, že problematické žádosti skončily u Nejvyššího soudu, přičemž hlavními stěžovateli byli mesiánští Židé.

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 45.

⁴³ Gideon Sapir, „How Should a Court Deal with a Primary Question That the Legislature Seeks to Avoid? The Israeli Controversy over Who is a Jew as an Illustration“, *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 39, 2006, str. 1239.

2 Problematika identity mesiánských Židů

2.1 Postoj mesiánských Židů

Mesiánští Židé sami sebe považují za Židy, přičemž židovská komunita tento jejich názor často nesdílí. Kdo tedy jsou mesiánští Židé a jak vnímají sami sebe? David Stern ve své knize *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past* definuje mesiánského Žida takto:

- Člověk, který se narodil jako Žid nebo konvertoval k judaismu, a zároveň skutečně věří v *Ješuu* a hlásí se ke svému židovství.⁴⁴

Pro přesnější vymezení pojmu uvádí Stern také různé kategorie, které dle jeho názoru nejsou slučitelné s mesiánským judaismem. Nejdůležitějšími částmi jsou:

- „Příliš židovský“ nebo „ne dost mesiánský“
 - Židé, kteří říkají dobré věci o *Ješuvi*, Novém zákonu a věřících v mesiáše, ale nejsou ochotni podstoupit další krok ve víře a být znovuzrozeni (pokřtěni).
 - Židé, kteří setrvávají v židovské komunitě a jsou tzv. „tajnými věřícími“ v *Ješuu*. Skutečný mesiánský Žid se musí veřejně hlásit ke své mesiánské víře.
 - Židé, kteří se necítí dobře v nežidovských církvích, ale neztotožňují se ani s kongregacemi mesiánských Židů. Nechodí do kostelů, ale zároveň mají neformální vztahy s lidmi podobného smýšlení. Důležité komunitní aspekty mesiánské víry, dosažitelné pouze v kongregaci, jsou v tomto případě zanedbány.
- „Příliš nežidovský“
 - Židé v křesťanských církvích snažící se skrýt své židovství, aby nemohli být považováni za Židy. Tento fenomén se objevoval zejména v 18. a 19. století, kdy se někteří Židé chtěli stát součástí tzv. západní civilizace pomocí křesťanského křtu.⁴⁵

⁴⁴ David Stern, *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past*, Clarksville: Messianic Jewish Publishers 2007, str. 20.

⁴⁵ *Ibidem*, str. 22-24.

Michael Schiffman pak ve své knize *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu* uvádí základní aspekty víry mesiánských Židů:

- Písmo svaté, sestávající ze Staré a Nové smlouvy, je samotným slovem Božím, je bezchybné a neomylné v tom, co učí a je naší jedinou spolehlivou autoritou v záležitostech víry a konání.
- *Ješua* z Nazaretu je Mesiášem zaslíbeným Izraeli, je tím, který naplnil proroctví o prvním příchodu Mesiáše.
- Evangelium *Ješuy* Mesiáše bylo, je a bude předně pro Židy a také pro pohany. Bůh nikdy neodmítl židovský lid, který se k Němu obracel skrze *Ješuu*. Je povinností věřících v Mesiáše přinést dobrou zvěst o *Ješuvě* usmiřující oběti židovskému lidu, stejně jako zbytku světa.
- Neexistuje jiná cesta spásy, než skrze usmiřující oběť *Ješuy*. Toto je pravda, která platí jak pro Židy, tak i pro pohany.
- Bůh pozvedl mesiánské židovské hnutí, aby bylo svědectvím židovskému národu i celému světu jako celku a stalo se tak součástí Jeho celistvého vykupitelského plánu.⁴⁶

Stern i Schiffman tedy nabízejí definice, z nichž je možné utvořit si relativně dobrý obraz toho, na čem mesiánští Židé zakládají svoji víru. Jedná se o *Ješuu* a víru v jeho mesiášství (příčemž *Ješuu* je myšlen Ježíš Nazaretský – jak ho nazývají křesťané), zahrnutí jak Starého, tak i Nového zákona do své teologie, praktikování křtu a komunitní život v mesiánských kongregacích. Zároveň se dle Sterna mesiánští Židé identifikují s judaismem a považují se za plnohodnotné Židy. Ve své knize totiž zmiňuje, že její základní premisou je neexistence konfliktu mezi tím být „100% mesiánský“ a „100% židovský“. Podle něj je víra v *Ješuu*, židovského mesiáše, jednou z nejžidovštějších věcí, jakou může Žid udělat, přičemž Nový zákon údajně uvádí, že Žid, který uvěří v *Ješuu*, zůstává plnohodnotným Židem.⁴⁷ To je zajímavé zejména z toho důvodu, že Židé v Ježíše jakožto mesiáše nevěří, neuznávají Nový zákon a nepodstupují křest, tyto aspekty jsou typické pro křesťanství. Panuje zde tedy určitý rozpor, na základě kterého logicky vyvstane několik otázek. Proč a do jaké míry se mesiánští Židé identifikují s judaismem? Proč se identifikují s judaismem, i když přijímají některé křesťanské aspekty, které judaismus odmítá? Proč se nepovažují za křesťany?

⁴⁶ Michael Schiffman, *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*, Modřice: Josef Tůma 2007, str. 11.

⁴⁷ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 24.

Rabín torontského mesiánského společenství Ya'acov Farber tvrdí, že mesiánští Židé uctívají Boha podle biblických pravidel a ustálených zvyklostí židovského národa.⁴⁸ Co přesně to ale znamená? Z čeho vychází tato pravidla a zvyklosti? Jak bylo zmíněno, dle Schiffmana je pro mesiánské Židy autoritou a slovem božím Starý zákon – *Tanach*. V tomto případě tedy dochází k průniku mesiánského a „tradičního“ judaismu, jelikož *Tanach* je také židovským kánonem.⁴⁹ Mesiánské odkazování se na judaismus tedy pramení zejména odtud. Splývání mezi mesiánským judaismem a „tradičním“ judaismem se ale může projevovat i na první pohled. V případě, že by se totiž člověk vyskytl na určitém mesiánském shromáždění, mohl by snadno nabít dojmu, že se nachází v ortodoxní židovské synagoze. Muži by zde měli oděny černé obleky a černé klobouky, a navíc by nosili pejzy, což jsou znaky typické pro judaismus. Jediný rozdíl by spočíval v tom, že by vyslovovali jméno *Ješua*. Alespoň to tvrdí rabín texaského mesiánského společenství Michael Wallace. Ten je ovšem také toho názoru, že jednoznačně popsat současný mesiánský judaismus je obtížné, jelikož všechna mesiánská společenství nejsou totožná.⁵⁰ Při zabývání se mesiánským judaismem je tedy nutné pamatovat i na to, že praktikování víry v jednotlivých mesiánských společenstvích může nabývat odlišného rázu. Odpověď na otázku, proč se mesiánští Židé identifikují s judaismem, by tedy mohla znít, že je to především proto, jelikož se drží židovských tradic a uznávají autoritu *Tanachu*. Odhlédneme-li ovšem od tohoto tvrzení, je nutné se rovněž ptát, čím přesně mesiánští Židé legitimizují svoje židovství? Respektive kde se nachází jejich historické kořeny? Zodpovězení této otázky je pak také odpovědí na to, proč se mesiánští Židé nepovažují za křesťany.

Jak bylo řečeno, pro mesiánské Židy je zásadní postavou *Ješua*, přičemž Stern tvrdí, že dle Nového Zákona neexistuje rozpor mezi tím, věřit v *Ješuu* a zároveň být Židem. Jak to ale dokládá a na jaké novozákonní pasáže se odkazuje? Předně je nutno říci, že Stern uvádí, že všichni *Ješuo*vi učedníci byli Židé, Nový zákon byl sepsán Židy, koncept mesiáše je židovský a *Ješua* byl a stále je Žid. Židovství *Ješuo*vo pak dokazuje novozákonní citací ze Zjevení Janova.⁵¹ Konkrétně se jedná o část, která uvádí: „[...] Hle, zvítězil lev z pokolení Judova, potomek Davidův; on otevře tu knihu sedmkrát zapečetěnou“ (*Apoc.* 5,5). Tato část podle něj oslavuje mesiáše, který pochází z kmene Judova, přičemž tvrdí, že Bible nikde

⁴⁸ Ya'acov Farber, „Co je mesiánský judaismus“ [online], <<http://www.derech.cz/ruzne-clanky/farber-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>>, 2012 [29. 11. 2014], str. 1.

⁴⁹ Dalibor Papoušek, „Bible“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 55.

⁵⁰ Michael Wallace, „Co je mesiánský judaismus“ [online], <<http://www.derech.cz/ruzne-clanky/wallace-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>>, 2012 [29. 11. 2014], str. 4.

⁵¹ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 62.

neříká, že *Ješua* přestal být Židem. Dotazuje se tedy, jak by Zjevení Janovo mohlo oslavovat mesiáše, jakožto „lva z kmene Judova“, pokud by nebyl Židem? Tento svůj názor, tvořící pojítka mezi Starým a Novým zákonem, pak stvrzuje slovy, že existence Nového zákona bez toho Starého je nemožná, jelikož Nový zákon je vystaven na základech Starého a bylo by to tedy jako dům, který má druhé patro, ale první chybí.⁵²

Pokud se tedy mesiánský judaismus odvolává na *Ješuu*, bylo by logické hledat počátky tohoto náboženství právě v období *Ješuo*va působení. Tuto domněnku potvrzuje i Wallace, který klade počátek mesiánského judaismu do období 1. st. n. l., a to právě v souvislosti s *Ješou* (kterého nazývá židovským rabínem) a jeho učedníky.⁵³ Stern pak předkládá výklad tehdejších událostí, kdy byl mesiánský judaismus na svém počátku – zejména skrze postavu mesiáše *Ješuu* – součástí judaismu „tradičního“. Ten v sobě v pozdější době zahrnoval i křesťanství (jednalo se tedy o tzv. židokřesťany), přičemž ale následně došlo mezi judaismem a křesťanstvím k rozkolu.⁵⁴ Otázkou pak je, kdy tento rozkol podle mesiánských Židů započal? Schiffman je toho názoru, že se tak stalo kolem 4. a 5. st. n. l., kdy se v židovství jakožto hlavní proud prosadil „tradiční“ judaismus a zároveň sílil vliv křesťanství. Z toho důvodu byli Židé, kteří se identifikovali s židovstvím a zároveň věřili v mesiášství *Ješuo*vo, přinuceni vzdát se své židovské identity a přizpůsobit se nežidovské církvi.⁵⁵ Stern tyto události hodnotí slovy: „...oddělení křesťanství od židovství, tak, jak se uskutečnilo během posledních 2 000 let, je zcela mimo Boží vůli a jedná se o hroznou chybu, nejhorší schizma v historii.“⁵⁶

Stern, Wallace i Schiffman tedy svými slovy dokazují tvrzení Petlachové, že: „Mesiánští Židé hledají vlastní identitu, židokřesťanské kořeny, v novozákonních zprávách o životě a činnosti prvních křesťanských sborů.“⁵⁷ Mesiánští Židé tak na sebe pohlíží jako na pokračovatele mesiánských hnutí z období starověku, přičemž v této době se dle jejich názoru „tradiční“ judaismus a křesťanství nevydaly správnou cestou, kterou představuje pouze judaismus zahrnující víru v mesiáše *Ješuu*. Farizejské židovství totiž podle nich v období starověku zvolilo cestu silnějšího přimknutí k *Tanachu* a jeho výkladu, zatímco křesťanská skupina zvolila cestu skrze mesiáše.⁵⁸ Pakliže vezmeme v úvahu, že pro mesiánský judaismus

⁵² David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 62.

⁵³ Michael Wallace, „Co je mesiánský judaismus“ ..., str. 1.

⁵⁴ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 51.

⁵⁵ Michael Schiffman, *Návrat z exilu...*, str. 22-23.

⁵⁶ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 47.

⁵⁷ Jana Petlachová, „K teologii mesiánských židů“, *Religio: Revue pro religionistiku* 7/2, 1999, s. 179.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 179.

je zásadní víra v mesiášství *Ješuvo*, autorita Nového a Starého zákona a židovské tradice, je jejich postoj pochopitelný.

Pokud ovšem mesiánský judaismus zanikl, kdy se znovu objevil? Schiffman uvádí, že se tak stalo v 19. st. n. l., a to údajně díky tomu, že mezi Židy došlo k duchovnímu obrození.⁵⁹ Počátky „novodobého“ mesiánského judaismu pak klade do roku 1866, kdy byla založena první kongregace mesiánských Židů ve Velké Británii (tzv. Společenství hebrejských křesťanů). Poté následovaly další kongregace v Evropě i Spojených státech.⁶⁰ V souvislosti s touto vazbou současného mesiánského judaismu na historii, zmiňuje Stern případ Ester Dorflingerové (viz 3. kapitolu), ve kterém odůvodnění soudce Šamgara znělo: „...vznesla mnohé nároky, pokud jde o možnou souvislost víry Žida v mesiášství *Ješuvo*, jako kdybychom dnes žili na počátku prvního století“.⁶¹ Stern se snaží prostřednictvím této citace poukázat na fakt, že někteří Židé uznávají, že v dávných dobách existovala určitá židokřesťanská komunita, ale popírají, že by mesiánští Židé mohli existovat i dnes. Následně argumentuje, že pokud mohli po 2 000 letech obnovit židovský stát sionisté, proč by nemohli na svoji víru navázat i mesiánští Židé? Podle jeho názoru je pak načase zvrátit „oddělení“ mesiánského judaismu od judaismu „tradičního“.⁶²

Z výše řečeného je tedy možné usuzovat, že se mesiánští Židé nejen považují za Židy, kteří se identifikují s judaismem, ale že se dokonce považují za „pravověrné“ Židy, a to díky víře v *Ješuu*, v jehož mesiášství by měl věřit každý Žid. Petlachová k tomu podotýká, že mesiánským Židům jde o evangelizaci Židů náležících k „tradičnímu“ judaismu,⁶³ přičemž *Tanach* podle nich představuje jednu polovinu klíče k Božímu království a *Ješua* druhou.⁶⁴ Mesiánští Židé tudíž odmítají jak judaismus, tak i křesťanství v jejich současných podobách, a zároveň se snaží přesvědčit příslušníky těchto náboženství, aby se stejně jako oni vydali – z pohledu mesiánských Židů – správnou cestou.

⁵⁹ Michael Schiffman, *Návrat z exilu...*, str. 30.

⁶⁰ *Ibidem*, str. 31.

⁶¹ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 63.

⁶² *Ibidem*, str. 63.

⁶³ Jana Petlachová, „K teologii...“, str. 179.

⁶⁴ *Ibidem*, str. 183.

2.2 Postoj současného judaismu

Mesiánští Židé jsou si vědomi toho, že proti nim stojí opozice, která nesouhlasí s jejich pojetím víry. Dokazují to i slova Davida Sterna, jenž ve své knize tvrdí, že: „Někteří členové židovské komunity by preferovali, kdybychom neexistovali, ale vzhledem k tomu, že existujeme, snaží se nás vyloučit ze své společnosti a někdy dokonce i ze svého vědomí.“⁶⁵ Tato kapitola si tedy klade za cíl zjistit, jaký postoj vůči mesiánským Židům zaujímají zástupci různých proudů současného judaismu a jaké jsou jejich námitky. Konkrétně se bude jednat o reformní, konzervativní a ortodoxní proud.

Reformní judaismus zastává názor o oprávněnosti změn a odmítnutí trvalé platnosti určitých formulací židovského práva. Zahrnuje bohoslužebné a teologické reformy, které měly za následek odštěpení konzervativního judaismu. Projevy tohoto proudu se časově a místně odlišují, přičemž se jeho profil pod narůstajícím vlivem sionismu a hrozbou nastupujícího nacismu v Evropě posunul zpět k tradičnějším formám a názorům.⁶⁶

Příslušníkem tohoto proudu je i rabín Dan Cohn-Sherbok, autor knihy *Messianic Judaism: A Critical Anthology*. V této knize zaujímá k mesiánskému judaismu pozitivní postoj a tvrdí, že by měla být stanovena inkluzivní definice židovství, umožňující „přijetí“ tohoto hnutí do judaismu.⁶⁷ Je ale možné tento názor považovat za většinové mínění, které v reformním judaismu převládá?

Problematické mesiánské judaismu se věnují i oficiální webové stránky *Union for Reform Judaism*, které se vyjadřují v opačném duchu. Je zde totiž uvedeno stanovisko jednoho z reformních rabínů, že člověk nemůže být současně Židem a křesťanem. Navíc také uvádí, že židovská komunita nepovažuje osoby, které se sice narodily jako Žid, ale přijímají Ješuu jakožto mesiáše, za Židy. Následná diskuze k tomuto tvrzení ukazuje, že i běžní reformní věřící se přiklánějí k tomuto tvrzení a mesiánské Židy za Židy nepovažují. Jako důvody pro jejich vyčlenění z židovské komunity uvádějí např. to, že uznávají mesiáše, který byl na Zemi, odešel a zase se vrátí, zatímco reformisté jsou toho názoru, že nastane mesiášský věk (příchod Božího království). Stejně tak dodržování židovských tradic není pojímáno jako legitimizace příslušnosti k židovství, pokud je zároveň Ježíš považován za mesiáše. Další uvedené názory hovoří podobně a diskuze tak vyznívá v neprospěch mesiánských Židů.⁶⁸

⁶⁵ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 12.

⁶⁶ Bedřich Nosek, „Reformní judaismus“, in Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 175-176.

⁶⁷ Yaakov Ariel, „A different kind of dialogue?: Messianic Judaism and Jewish-Christian Relations“, *Cross Currents* 62/3, 2012, str. 322.

⁶⁸ „Messianics“ [online], <<http://urj.org/worship/wisdom/messianics>>, [3. 5. 2015].

Konzervativní judaismus je proud moderního judaismu, který vznikl v souvislosti s tzv. židovskou vědou. Ta tvrdí, že judaismus se během svých nejvýznamnějších období proměňoval v závislosti na změnách ve světě a byl schopen přijímat to nejlepší z ostatních kultur, aniž by přitom ztratil své vlastní tradice, charakter a víru. Propaguje svobodu bádání o židovské minulosti se zachováním úcty k autoritě tradice. Na judaismus nepohlíží pouze jako na náboženský fenomén, ale Židé pro něj představují i národní entitu. Považuje také za nezbytné neustále reinterpretovat a měnit ustanovení *halachy* podle měnících se podmínek.⁶⁹ Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že vzhledem k ne tak přísnému pojetí *halachy* a přes slovo „konzervativní“ ve svém názvu, by tento proud judaismu mohl na mesiánský judaismus nahlížet pozitivněji.

Pod jednu z odnoží konzervativního judaismu spadá i Carol-Harris Shapirová, autorka knihy *Messianic Judaism: A Rabbi's Journey Through Religious Change in America*. Zde se podrobně zabývá problematikou mesiánského judaismu a snaží se zodpovědět otázku, zdali je možné mesiánské Židy skutečně považovat za příslušníky judaismu. Některá její tvrzení zde obsažená ovšem vyvolala kontroverze. Následně v rozhovoru pro *World: The Journal of the Unitarian Universalist Association* uvedla, že mesiánští Židé praktikují evangelikální křesťanství, protože stejně jako oni věří v to, že *Ješua* zemřel za naše hříchy a že Nový zákon je doslovná pravda.⁷⁰

Konzervativní rabín David Wolpe je pak toho názoru, že Židé nemohou akceptovat *Ješuu*, jelikož judaismus odmítá člověka jako Boha. Stejně tak nemohou Židé uznat mesiášství *Ješuo* z toho důvodu, protože po jeho příchodu a smrti nebyl svět vykoupen, ale zůstalo v něm přinejmenším tolik bolesti, utrpení a tragédie, jako tomu bylo předtím, možná i více. Navíc dle něj není rozdíl mezi tím nabádat, aby Židé přijali *Ješuu* za svého mesiáše, a mezi tím požadovat, aby křesťané přijali Muhammada. *Ješuu* sice považuje za důležitou historickou osobu, která je i pro mnohé další Židy moudrým učitelem, patřícím mezi velké osobnosti lidstva, nikoliv však patřícím mezi mesiáše. Žid věřící v *Ješuu* pro něj představuje jasný rozpor. Vůči mesiánskému judaismu se tak staví velmi negativně a mesiánští Židé dle něj opustili židovskou komunitu.⁷¹

⁶⁹ Bedřich Nosek, „Konzervativní judaismus“, in Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 131-132.

⁷⁰ David Reich, „A Tempest in the Rabbinate: An Interview with Carol Harris-Shapiro“ [online], *World: The Journal of the Unitarian Universalist Association* 1999, <<http://www.uuworld.org/1999/1199feat2.html>>, 1999 [25. 2. 2015].

⁷¹ David Wolpe, „Why Jews Should not Accept Jesus – Whatever George W. Bush Thinks“ [online], *Forward* 2013, <<http://forward.com/opinion/187446/why-jews-should-not-accept-jesus-whatever-george/#ixzz36EYNixz2>>, 11. 11. 2013 [2. 5. 2015].

Ortodoxní judaismus je od počátku 19. století pojem užívaný v protikladu judaismu reformnímu. Jako ortodoxní jsou označovány skupiny Židů, které považují psanou i ústní *Tóru* za bohem inspirovanou a věří tedy, že veškerý zákon, který existuje v Bibli, *Mišně*, *Talmudu* a komentářích, byl dán Izraeli prostřednictvím Mojžíše na Sinaji. Z tohoto hlediska je *halacha* považována za neměnnou a zcela závaznou.⁷² Již z této definice je tedy zřejmé, že ortodoxní judaismus je zastáncem rigidního postoje a staví se odmítavě vůči tomu, co nekoresponduje s židovským náboženským právem. Z toho logicky vyplývá, že bude negativně pohlížet i na problematiku mesiánského judaismu. Jejich ortodoxní postoj lze ilustrovat na tom, že dle *halachy* jsou kategorie náboženství a národnosti zaměnitelné a splývají v jedno. Existuje ovšem mnoho různých pojetí židovství, kdy nejsou jasně odděleny jeho národnostní a náboženské aspekty. Židovství pak může být chápáno jako náboženství, nebo jako národnost, případně i jako kultura. Je však možné je chápat i jako všechny tyto skutečnosti dohromady.⁷³ Je tedy pochopitelné, že ortodoxní kruhy mají zájem na tom, aby byla definice v otázce „Kdo je Žid?“ co nejpřísnější. To potvrzuje i v Izraeli působící ortodoxní organizace s názvem Yad L’Achim, která bojuje proti kongregacím židovských věřících v *Ješuu*.⁷⁴

I přes výše řečené Stern zmiňuje, že: „Zahrnutí a akceptování našimi bratry nemůže být naším hlavním cílem. Pouze znalost, působení a sdělování pravdy a lásky Boží se může zhostit této role.“⁷⁵ Toto uvažování ovšem naráží na praktické záležitosti fungování mesiánských Židů ve světě.

⁷² Bedřich Nosek, „Ortodoxní judaismus“, in Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 161-162.

⁷³ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 46.

⁷⁴ Yaakov Ariel, „A different kind...“, str. 321.

⁷⁵ David Stern, *Messianic Judaism...*, str. 13.

2.3 Sporná otázka „Kdo je Žid?“

Zodpovědět otázku „Kdo je Žid?“ není jednoduché. Lze za Žida považovat člověka, který se přidržuje židovských náboženských textů, jako jsou například *Tanach* nebo *Talmud*, dodržuje židovské tradice, nosí *kipu* a k modlitbě používá *tfilin*? Nebo je tento problém daleko komplikovanější? Jakým způsobem právně vymezit „židovství“, aby bylo snadno rozeznatelné a bylo možné dokázat, že se někdo opravdu může nazývat Židem? Poskytnout jednoznačnou odpověď se pokusil již v této práci zmíněný Zákon o návratu, který v současné době Žida definuje jako: „osobu, která se narodila židovské matce nebo konvertovala k judaismu, a která není členem žádného jiného náboženství.“ Stačí to ale? Nemohou i přesto vznikat nejasnosti a sporné výklady? Diskuze vedoucí k definici v Zákoně o návratu započala již nedlouho po založení Státu Izrael, jelikož ve stejné době začala být aktuální i otázka „Kdo je Žid?“.

Vhled do této problematiky poskytuje Zerach Warhaftig, právník, politik, signatář izraelské deklarace nezávislosti a bývalý předseda Legislativního a ústavního výboru *Knesetu*. Ten připouští, že zodpovědět otázku „Kdo je Žid?“ bylo potřebné již v prvních letech existence Izraele, ovšem panovala neochota nějakou rigidní definici vytvořit. Převládaly totiž obavy z následků takového kroku a mělo se za to, že otázka je nevybuchlou bombou, které je lepší se vyhnout. Navíc by tím údajně mohly být roztrpčeni určití jednotlivci i komunity.⁷⁶ Je nutné se ptát, zdali autor těmito jednotlivci a komunitami myslel religiózní Židy a religiózní strany? Pokud ano, dal by mu za pravdu pozdější vývoj, kdy přijatá definice obsažená v Zákoně o návratu nevyhovovala především extrémním sekularistům nebo naopak náboženským stranám, které požadovaly dokonce její zpřísnění.⁷⁷ Nelze se tedy divit, že panovala jistá obezřetnost, jelikož jedni by si mohli stěžovat na příliš nekompromisní a druzí zase na příliš liberální definici. Warhaftig pak uvádí, že ze sedmi návrhů Ústavy pouze dva obsahovaly definici Žida. První zněl, že: „Kdo je Žid, by mělo být definováno v souladu s židovským náboženským právem.“ Druhý zase tvrdil, že: „Žid je někdo ze semene izraelského, kdo konvertoval v souladu s náboženskými zákony Izraele“, a také že: „sémě izraelské je syn nebo dcera židovské matky, která je rovněž ze semene izraelského“. Jeden z dalších návrhů pak také rozlišoval mezi Židem a Nežidem, ale neobsahoval přesné vymezení toho, koho je možné považovat za Žida.⁷⁸

⁷⁶ Zerach Warhaftig, „Who Is a Jew?“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 23.

⁷⁷ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 46-47.

⁷⁸ Zerach Warhaftig, „Who Is a Jew?“..., str. 23-24.

Je tedy patrné, že pokud už někdo pojal úmysl vytvořit definici Žida pro praktické účely izraelských zákonů, potažmo Ústavy, tak tato definice byla ovlivněna *halachou*. To se potvrdilo i v následujících letech, konkrétně kolem roku 1950, jelikož na toto téma vznikla diskuze v souvislosti s návrhem Zákona o návratu. Rabín a ministr sociálních věcí Isaac Meir Levin požadoval, aby byl do zákona přidán oddíl stanovující, že: „o židovství osoby bude rozhodnuto v souladu s židovským právem“. Tento požadavek byl ovšem zamítnut. Nedlouho poté na schůzi Legislativního a ústavního výboru vznesl Levinstein z Národní náboženské strany nárok aby: „Žid byl definován v souladu se zákony Tóry“. Všichni členové výboru, kromě dvou religiózních, návrh zamítli. Warhaftig ve svém pojednání upřesňuje, že i on byl proti návrhu, ale ne z důvodu, že by s ním nesouhlasil. Podle něj totiž není pochyb o tom, že Žid je osoba, která je Židem dle pravidel *Tóry*.⁷⁹

Až do druhého dodatku z roku 1970 tak Zákon o návratu neobsahoval právní definici toho, koho lze považovat za Žida. Podle studie izraelského právníka a politika Haima Cohena měl tento stav nejspíše dvě příčiny. Zaprvé se předpokládalo, že není potřeba definovat kdo je Žid, protože to bylo zřejmé. Zadruhé existovaly obavy z vyvolání hořkosti a hádek.⁸⁰ Absence jasné definice s sebou ale nesla následky. Warhaftig totiž upozorňuje, že její absence v legislativě a judikatuře umožňovala široký výklad a poskytovala značný prostor pro vlastní uvážení úřední moci při rozhodování v záležitostech registrace obyvatel. Pokud bylo Ministerstvo vnitra v rukou nereligiózního ministra, docházelo údajně k případům, kdy Nežidé byli registrováni jako Židé, a to zejména v případech smíšených manželství. Vyskytly se pak dokonce případy, kdy Nežidé praktikující jiné náboženství byli rovněž registrováni jako Židé. V roce 1953 pak byl jako Žid zaregistrován katolický mnich Abraham Samuelov, který prohlašoval, že je Žid katolické víry. Nehledě na osobní tendence některých ministrů vnitra, panovala ale všeobecná shoda, že otázka „Kdo je Žid?“ podléhá *halachickému* konceptu, který by měl být použit i při rozhodování, zda osoba může být registrována jako Žid.⁸¹ Warhaftig poté uzavírá svůj text tím, že definice toho, kdo je Žid, musí být v souladu s *halachou* stanovena i právně, a že údajně existuje převažující názor, že národnost a náboženství jsou jedno a to samé.⁸²

I přes počáteční nechuť izraelských zákonodárců zhostit se této úlohy a pro účely Zákona o návratu definovat Žida, byli později okolnostmi přinuceni tak učinit. Příčinou byla především kauza Šalit vs. Ministerstvo vnitra u Nejvyššího soudu (podrobněji viz 3. kapitolu),

⁷⁹ *Ibidem*, str. 24.

⁸⁰ *Ibidem*, str. 24.

⁸¹ *Ibidem*, str. 25.

⁸² *Ibidem*, str. 26.

kteřá odhalila, že absence definice může být velmi problematická.⁸³ Asher Maoz, profesor práva na Tel Aviv University, ale upozorňuje, že i když druhý dodatek Zákona o návratu již definici Žida obsahoval, nebyl problém dostatečně vyřešen. Poukazuje na fakt, že definice obsahuje tautologii, definici kruhem. Pojem Žid je totiž používán ve své vlastní definici. Jak můžeme definovat židovskou matku, když Žid je definován pomocí toho, že pochází z židovské matky? Pokud tedy definice přichází s domněnkou, že mateřští předkové židovské matky byli Židé, bylo by potřeba zkontrolovat židovství matčiny matky a matky matčiny matky, a tak dále až hluboko do minulosti, což je problém.⁸⁴

Další část definice, tedy ta, týkající se konverze, rovněž není zcela jasná. Neuvádí totiž, jaký druh konverze je zde myšlen. Vyskytly se snahy doplnit tuto část takovým způsobem, aby zněla: „...nebo konvertovala k judaismu v souladu s *halachou*“. Takovéto znění ovšem bylo *Knesetem* zamítnuto.⁸⁵ Tato část definice postrádá upřesnění a tak je možné vykládat si ji tím způsobem, že konverzí se myslí jakákoli židovská konverze, včetně reformní, konzervativní i ortodoxní konverze. To potvrzují i slova bývalého izraelského ministra spravedlnosti Haima Zadoka. Ten se jménem Legislativního a ústavního výboru vyjádřil v tom smyslu, že: „V judaismu existuje velké množství různých komunit. Ultra-ortodoxních, ortodoxních, konzervativních, liberálních a reformních, přičemž v rámci každé z nich se navíc vyskytují určité odlišnosti. Každá z těchto komunit – z nichž všechny jsou židovské – provádí konverze. [...] není záležitostí sekulárního úředníka zkoumat pro účely Zákona o návratu a Zákona o registraci obyvatel, zda byla konverze provedena v souladu s *halachou*. Osoba, která konvertovala prostřednictvím jakékoli židovské komunity, bude přijata jako Žid.“⁸⁶

Také poslední část definice Žida v Zákoně o návratu, i když se na první pohled může zdát jasná, se nakonec ukázala jako problematická. Stanovuje totiž, že: „Žid je osoba, která [...] není členem žádného jiného náboženství.“ Tato část tedy pracuje s nevysloveným předpokladem, že Žid je automaticky vyznavačem judaismu. Pro získání občanství a imigraci do Izraele dle Zákona o návratu je tak nutné vyznávat toto náboženství. Co ovšem lze považovat za judaismus a co již za jiné náboženství? Kde přesně leží hranice?

⁸³ Asher Maoz, „Who Is Jew? Much Ado about Nothing“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 75.

⁸⁴ *Ibidem*, str. 76.

⁸⁵ *Ibidem*, str. 77.

⁸⁶ *Ibidem*, str. 80.

V souvislosti s touto otázkou provedla v červenci 1988⁸⁷ zajímavý výzkum psycholožka Mina Tzemachová z Dahaf Research Institute. Ten ukázal, že ani sami obyvatelé Izraele nejsou v otázce příslušnosti k judaismu jednotní. Výzkum se totiž zaměřil na to, zdali mají mesiánští Židé právo uskutečnit *aliju* prostřednictvím Zákona o návratu a dle definice Žida v něm uvedené. Vzorek dotazovaných zahrnoval 1 189 izraelských Židů a v rámci výzkumu jim byly předloženy různé kategorie možných imigrantů. Následně měli respondenti určit ty kategorie osob, s jejichž imigrací by dle podmínek Zákona o návratu souhlasili. Výsledky ukázaly, že 61 % souhlasí s imigrací „osoby, která se narodila židovské matce a věří v Ješuoovo mesiášství“. Oproti tomu by 78 % respondentů souhlasilo v případě „osoby, která se narodila židovské matce, je loajální ke Státu Izrael, dodržuje židovské tradice, identifikuje se s judaismem a věří v Ješuoovo mesiášství“. Odpovědi religiózních Židů poté vykazovaly menší míru podpory imigrace než těch sekulárních, což se dalo očekávat. Zajímavostí ovšem je, že 50-57 % religiózních Židů by bylo ochotno poskytnout právo imigrace Židům, kteří věří v Ješuoovo mesiášství, a/nebo byli pokřtěni v rámci mesiánského judaismu. 77 % procent religiózních Židů pak dokonce zastává názor, že mesiánským Židům loajálním ke státu, dodržujícím židovské tradice a identifikujícím se s judaismem, by měla být umožněna *alija* do Izraele.⁸⁸

Výsledky tedy ukázaly relativně velkou shovívavost vůči věřícím v Ješuoovo mesiášství, a to i mezi religiózními Židy. Otázkou je, do jaké míry byla pro respondenty zásadní *halachická* definice Žida, ze které vychází i definice obsažená v Zákoně o návratu. Pokud pro ně byl klíčový požadavek narození židovské matce, pak je možné, že víra v Ješuoovo mesiášství už z jejich pohledu nehrála takovou roli. Na druhou stranu v Zákoně o návratu je i podmínka, že žadatel o imigraci nesmí být členem žádného jiného náboženství a víra v Ješuu jakožto mesiáše není součástí judaismu. Zajímavé také je, že Izraelci by snáze povolili udělení občanství osobě, která se kromě charakteristik narození židovské matce a vírou v Ješuoovo mesiášství vyznačuje i loajalitou ke Státu Izrael, dodržováním židovské tradice a identifikováním se s judaismem. To je možná důsledek jisté opatrnosti vůči cizímu, kdy by Izraelci mezi sebe lépe přijali osobu, která deklaruje přináležitost k jejich komunitě vyznáváním stejných hodnot. Na tomto příkladu je tedy dobře patrné, že jednoznačně odpovědět na otázku „Kdo je Žid?“ není snadné. Před touto otázkou ovšem několikrát stál izraelský Nejvyšší soud.

⁸⁷ Přibližně rok před rozhodnutím Nejvyššího soudu v kauze Beresford vs. Ministerstvo vnitra (viz 3. kapitolu).

⁸⁸ David Stern, „The Beresford Case and Israeli Public Opinion about Messianic Jewish Aliyah“, *Lausanne Consultation on Jewish Evangelism* 20, 1990, str. 4, 6-8.

3 Kauzy u Nejvyššího soudu

3.1 Rufeisen a Šalit

Již byla nastíněna problematika charakteru izraelské demokracie a identity mesiánských Židů. Tyto dvě otázky mají svůj průsečík v kauzách mesiánských Židů, kteří byli konfrontováni se Zákonem o návratu. Kapitola věnující se kauzám u Nejvyššího soudu se chce zaměřit na vybrané případy mesiánských Židů, kteří požadovali umožnění návratu do Izraele a přiznání občanství dle Zákona o návratu. Jejich přesvědčení o oprávněnosti takového požadavku pramení z faktu, že se považují za plnohodnotné Židy. Jak se ovšem ukázalo, izraelské úřady tento názor nesdílely a žádosti jim byly zamítnuty. Mesiánští Židé tak využili možnosti odvolat se k Nejvyššímu soudu Státu Izrael. Těchto kauz se v průběhu let vyskytlo několik a odděluje je větší časové rozpětí, přičemž jejich průběh a zdůvodnění rozhodnutí byly do značné míry závislé na tom, jakým způsobem byl pozměňován Zákon o návratu, kým byly obsazeny relevantní úřady, a především, jaké kauzy jim předcházely. Je totiž nutné říci, že mesiánští Židé nejsou zdaleka jedinými, kdo se potýkají s důsledky Zákona o návratu, a nejedná se tak o záležitost týkající se výlučně jejich náboženství. Tento zákon byl překážkou například i pro karmelitánského kněze Oswalda Rufeisena (známého jako bratr Daniel), nebo izraelského námořního důstojníka Benjamina Šalita. Tyto kauzy společně s případy mesiánských Židů do velké míry testovaly, kam až se dá v souvislosti se zněním Zákona o návratu zajít, respektive kde jsou hranice toho, co před zákonem ob stojí jako definice židovství. Některým zmíněným kauzám, ačkoli přímo nesouvisí s mesiánským judaismem, bude tedy v této části práce také věnována pozornost. Je to z toho důvodu, že rozhodnutí v těchto případech a jejich pozdější dopady měly vliv i na kauzy mesiánských Židů a úzce souvisí s otázkou „Kdo je Žid?“.

Kauza Rufeisen vs. Ministerstvo vnitra⁸⁹ z roku 1962 byla jednou z prvních kauz, které poukázaly na nedokonalost Zákona o návratu a na možnost širšího výkladu definice toho, kdo dle něj může být považován za Žida. Oswald Rufeisen pocházel z polské židovské rodiny. Angažoval se v mládežnickém sionistickém hnutí a po ukončení střední školy v roce 1939 se začal připravovat na emigraci do Palestiny. Do těchto plánů ovšem zasáhla válka, během které se aktivně podílel na odporu proti okupantům. V této době se skrýval před nacisty v karmelitánském klášteře, kde konvertoval k římskokatolické víře. I přesto ovšem udržoval kontakt se svojí rodinou a židovskou komunitou, a nadále se považoval za Žida. Po ukončení války vstoupil do karmelitánského řádu, načež byl v roce 1958 přeložen z polského

⁸⁹ H.C. 72/62 Oswald Rufeisen v. Minister of the Interior (1962) 16(4) P. D. 2428.

do izraelského kláštera. Poté, co dorazil do Izraele, požádal v souladu s místními zákony o vydání průkazu totožnosti a imigračního osvědčení (viz kapitola Zákon o návratu). To se ale ukázalo jako problém, jelikož při vyplňování formulářů bylo požadováno, aby sdělil státní příslušnost, náboženství a etnickou skupinu/národnost. Rufeisen uvedl, že jeho náboženství je římský katolicismus, ale etnicky se cítí být Židem. Ministerstvo vnitra požádalo o stanovisko příslušné úřady, které vydaly směrnici, že osoba mající jiné náboženství nemůže být registrována jako Žid. Rufeisen se proti tomu pokusil odvolat k Nejvyššímu soudu, ten se ale přiklonil k názoru, že slovo „Žid“ v Zákoně o návratu nezahrnuje odpadlíka od víry a navíc stanovil, že v jeho případě není možné uvést etnickou skupinu jako židovskou.⁹⁰ Soud navíc operoval s kritériem tzv. „osoby na ulici“ (v angličtině „man-in-the-street“) a tvrdil, že bratr Daniel, s hnědým mnišským rouchem a křížem na krku, by nemohl být na izraelské ulici považován za Žida.⁹¹ Výsledkem této kauzy bylo, že Nejvyšší soud v roce 1962 rozhodl o tom, že pro účely Zákonu o návratu bude nadále dělat rozdíl v definici Židů „zbožných“ a „sekulárních“. Registrace osobního statusu přiřkl Ministerstvu vnitra, které registruje jak „náboženství“, tak „národnost“.⁹²

Tento případ poukázal na zásadní nedostatek Zákonu o návratu, potažmo na problematickou otázku „Kdo je Žid?“. Ukázalo se totiž, že může nastat situace, kdy se žadatel o imigraci bude ztotožňovat s rozdílným náboženstvím a etnickou skupinou/národností. Jeho identita tak může být židovská i křesťanská. Zároveň je na tomto případě patrné, že i když daný člověk splnil požadavek obsažený v Zákoně o návratu, tedy vyjádřil přání usadit se v Izraeli, a není důvod mu bránit v souvislosti s omezeními uvedenými v paragrafu 2 (b), zásadní je nakonec otázka, zdali se cítí jak nábožensky, tak etnicky Židem. V době kauzy Rufeisen vs. Ministerstvo vnitra ještě Zákon o návratu neobsahoval definici Žida a izraelský právní systém se tak potýkal s prvními spornými případy.

V roce 1968, krátce po případě Oswalda Rufeisena, musel Nejvyšší soud řešit kauzu Benjamina Šalita⁹³, důstojníka izraelského námořnictva, který se při studiu v Edinburghu oženil se skotskou Nežidovkou Annou Geddesovou. Ta se společně s ním vrátila do Izraele a v registračních dokumentech prohlásila, že je britská státní příslušnice bez náboženského vyznání. Následně se jim v roce 1964 a 1967 narodily děti, které se pokusily zaregistrovat dle Zákonu o registraci. V kolonce určené pro náboženství vyplnili „bez vyznání“ a v kolonce

⁹⁰ Marc Galanter, „A Dissent of Brother Daniel“ [online], *Commentary* 1963, <<http://www.commentarymagazine.com/article/a-dissent-on-brother-daniel>>, 7. 1. 1963 [24. 2. 2015].

⁹¹ David Stern, „The Beresford Case...“, str. 5.

⁹² Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 46.

⁹³ H.C. 58/68 Shalit v. Minister of the Interior (1969) 23(2) P.D. 477.

národnost uvedli židovská. Kvůli tomuto uvedení národnosti jim byla žádost zamítnuta, načež se Šalit obrátil na Nejvyšší soud. Argumentoval tím, že je potřeba rozlišovat mezi náboženstvím a národností a že se člověk může identifikovat s židovským národem, aniž by se zároveň hlásil k židovskému náboženství. Podle něj by správným kritériem v posuzování mělo být, zdali se člověk identifikuje s izraelsko-židovskou kulturou a hodnotami. Následně 9 soudců jednomyslně rozhodlo, že kolonka dotazující se na národnost musí být odstraněna. Tím již také nebylo potřeba rozhodnout otázku, která dle tehdejšího předsedy soudu Shimona Agranata spočívá spíše v ideologické sféře. Nejvyšší soud také poměrem hlasů 5 ku 4 rozhodl, že Šalitově žádosti bude vyhověno a jeho děti mohou být registrováni jakožto patřící k židovské národnosti.⁹⁴ Tento případ je zajímavý především proto, že se Šalit v roce 1972 pokusil stejným způsobem zaregistrovat i své třetí dítě, avšak nebylo mu vyhověno a dítě již jako Žid zaregistrováno nebylo.⁹⁵

Tyto kauzy byly hlavním důvodem, proč byla přijata novela týkající se Zákona o návratu a Zákona o registraci, která stanovila, že Žid je osoba narozená židovské matce, nebo která konvertovala k judaismu a není členem jiného náboženství.⁹⁶

⁹⁴ Gideon Sapir, „How Should a Court Deal...“, str. 1241-1242.

⁹⁵ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 48.

⁹⁶ Gideon Sapir, „How Should a Court Deal...“, str. 1243.

3.2 Hutchins, Dorflingerová a Beresfordovi

V kauze Hutchins vs. Ministerstvo vnitra⁹⁷ se soud zabýval rodinou původně se hlásící ke křesťanství, která se ale rozhodla konvertovat k judaismu. Následně se pokusila imigrovat do Izraele na základě Zákona o návratu, jelikož zde chtěla založit kongregaci a vyučovat, že není rozpor mezi tím věřit v *Ješuu* a zůstat stále Židem. Jakmile se o tomto jejich plánu dozvěděly úřady, byla jim zrušena konverze a spolu s ní i právo na imigraci do Izraele. Soudce Berenzon v rozhodnutí napsal, že „...pokud jde o Židy věřící v *Ješuu*, kteří jsou považováni a uznáváni za Židy, ještě nikdy jsme o nich neslyšeli. Toto je absolutně nepřijatelné... Zeptejte se jakéhokoliv Žida na ulici, zdali je to možné a jeho definitivní odpověď bude: „ne“.⁹⁸ Dva roky po tomto případě se pak odehrála kauza Dorflingerová vs. Ministerstvo vnitra,⁹⁹ ve které figurovala Židovka Ester Dorflingerová. Její žádost o imigraci a získání občanství jí byla zamítnuta, jelikož Ministerstvo vnitra rozhodlo, že je členkou jiného náboženství. Dorflingerová ovšem důrazně trvala na tom, že neexistuje žádný rozpor mezi skutečností, že se považuje za Židovku, a skutečností, že věří v *Ješuuovo* mesiášství. Decker shledává, že k lítosti členů mesiánské židovské komunity se jí soudce přesvědčit nepodařilo. Odůvodnění soudce Šamgara znělo, že „ona vznesla mnohé nároky, pokud jde o možnou souvislost víry Žida v mesiášství *Ješuuovo*, jako kdybychom dnes žili na počátku prvního století“.¹⁰⁰ Precedenty nastolené v otázce imigrace mesiánských Židů do Izraele byly tedy pro tuto komunitu velmi negativní. Přesto se v roce 1989 objevil další případ.

Kauza Beresford vs. Ministerstvo vnitra¹⁰¹ byl jeden z nejznámějších a nejvýznamnějších případů mesiánských Židů u Nejvyššího soudu. Díky této kauze byl vytvořen precedens, který se v dalších letech používal v obdobných kauzách, a jak bude dále uvedeno, je snaha používat ho i v současné době. Tato kauza započala roku 1989 a týkala se rodiny mesiánských Židů, která se stejně jako další členové tohoto náboženství pokoušela získat izraelské občanství dle Zákona o návratu. I přesto, že si byli vědomi zamítavých posouzení obdobných případů, pokusili se problém řešit u Nejvyššího soudu. Soudce v jejich případě pracoval s precedenty, zejména s rozsudkem v kauze Dorflingerová vs. Ministerstvo

⁹⁷ H.C. 467/75 Hutchins v. Minister of the Interior (1976) 30(3) P.D. 148.

⁹⁸ Michael Decker, „The Law of Return with a Focus on Christians and Messianic Jews“ [online], <<http://www.lcje.net/High%20Leigh/Tuesday,%20August%209/2%20The%20Law%20of%20Return%20with%20a%20Focus%20on%20Christians%20and%20Messianic%20Jews%20by%20Michael%20Decker.pdf>>, 2011 [2. 2. 2015], str. 2.

⁹⁹ H.C. 563/77 Dorflinger v. Minister of the Interior (1977) 33(2) P.D. 97.

¹⁰⁰ Michael Decker, „The Law of Return...“, str. 2.

¹⁰¹ H.C. 265/87 Beresford v. Minister of the Interior (1989) 43(3) P.O. 793.

vnitra.¹⁰² Právní zástupce Ministerstva vnitra se pak pokusil využít již jednou zmíněné kritérium „osoby na ulici“ z případu Rufeisen (viz podkapitulu 3.1). To tvrdí, že pokud by běžný obyvatel Izraele neshledal na ulici danou osobu jako Žida, nelze tuto osobu za Žida považovat. V odpovědi na tento krok upozornila protistrana na výzkum Miny Tzemachové z Dahaf Research Institute (viz podkapitulu 2.3), který dle jejich názoru tento předpoklad vyvrací. Soud sice vzal tento výzkum v potaz, ale na jeho rozhodnutí neměl vliv.¹⁰³ V závěru rozsudku se pak píše: „Přečetl jsem rozsudky svých kolegů a souhlasím, že tento návrh musí být zamítnut. Proto tento návrh zamítám.“ Celé znění rozsudku je poměrně rozsáhlé, zejména kvůli častým citacím týkajících se předešlých kauz. Nicméně, je zde uvedeno, že každý Žid, který věří v *Ješuu*, a to jakýmkoli způsobem, nebo jakýkoli mesiánský Žid, jsou součástí jiného náboženství, jelikož se z vlastní vůle rozhodli konvertovat od judaismu.¹⁰⁴

Po případu manželů Beresfordových následovalo například rozhodnutí v případech Kendall vs. Ministerstvo vnitra¹⁰⁵ a Yochanan vs. Ministerstvo vnitra. Oba případy se týkaly příslušnosti k mesiánskému judaismu a u obou zaujali soudcové negativní stanovisko.¹⁰⁶ Jednalo se tak již jen o potvrzení rozhodnutí z předešlých let. To, co se ve většině kauz opakuje a co soudcové používají jako argument pro neudělení občanství, je tvrzení, že mesiánští Židé nejsou Židy, jelikož změnili svoji víru. Zákon o návratu pak stanoví, že konvertita k jinému náboženství nemůže být považován za Žida. Po těchto kauzách, ve kterých padla jasná rozhodnutí proti komunitě mesiánských Židů, se tedy zdálo, že je pro ně nemožné získat občanství a situace se zřejmě nezmění.

¹⁰² Daniel B. Sinclair, „Beresford v. Minister of the Interior“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 29-30.

¹⁰³ David Stern, „The Beresford Case...“, str. 8-9.

¹⁰⁴ *Ibidem*, str. 63.

¹⁰⁵ H.C. 758/88 Kendall v. Minister of the Interior (1992) 46(4) P.D. 505.

¹⁰⁶ Michael Decker, „The Law of Return...“, str. 3.

3.3 Současná situace mesiánských Židů

V současné době se případy mesiánských Židů u Nejvyššího soudu zabývá právník Michael Decker. Ten je partnerem v izraelské advokátní kanceláři Yehuda Raveh a rovněž právním poradcem v nevládní neziskové organizaci Jerusalem Institute of Justice, která se zabývá podporou občanských práv, svobody náboženského vyznání a sociální spravedlnosti. Jeho zkušenosti z praxe ukazují, že v souvislosti s mesiánskými Židy není otázka přistěhování se do Izraele a přiznání občanství zdaleka vyřešena ani na počátku 21. století. V jednom ze svých článků se například pozastavuje nad tím, že určití lidé jsou dopisem z Ministerstva vnitra předvoláváni ve věci přezkoumání jejich občanského statusu. Konstatuje, že důvody jsou nezvyklé, jelikož to není kvůli tomu, že by se dopustili vlastizrady, navštívili nepřátelský stát či podobně (což jsou důvody pro odebrání občanství uvedené v zákoně), ale kvůli tomu, že patří k menšinovým náboženským skupinám, jako např. k evangelikálním křesťanům, mesiánským Židům apod. Následně jsou ministerským úředníkem dotazováni na svůj názor ohledně náboženství, přičemž jsou požádáni, aby podepsali dokument, od kterého nedostanou žádnou kopii. Poté se ocitnou v situaci, kdy jim Ministerstvo vnitra odmítne poskytnout mnoho základních služeb, jako registraci dětí v registru obyvatel, obnovu pasů a vydání nových identifikačních karet, a v některých případech dokonce přistoupí ke zrušení občanství a vyhoštění z Izraele. Decker na tyto praktiky upozorňuje a žádá nápravu.¹⁰⁷

Na základě těchto informací by se mohlo zdát, že situace je pro mesiánské Židy stále stejně nepříznivá, jako v době kauzy manželů Beresfordových. Navíc i v dnešní době se vyskytují tendence používat v odůvodnění rozsudků jako argument precedenty ze starších mesiánských kauz. Decker také konstatuje, že všechna předešlá rozhodnutí týkající se mesiánských Židů vytvořila velmi negativní precedens. Důsledky těchto precedentů je ovšem možné do jisté míry zvrátit, jelikož se vztahují pouze na ty osoby, které jsou Židy dle židovského náboženského práva. Dle paragrafu 1 Zákona o návratu se totiž mohou do Izraele přistěhovat ti, kteří se narodili židovské matce a kteří konvertovali k judaismu. Ti mohou imigrovat pouze v případě, že nejsou členy jiného náboženství. Do druhé skupiny osob ovšem spadají ti, kteří jsou rodinnými příslušníky Židů. Ti se mohou přistěhovat v případě, že jsou děti židovského otce, nebo pokud je jejich prarodič Žid.¹⁰⁸ To ilustruje jeden z posledních případů.

¹⁰⁷ Michael Decker, „Revocation of Citizenship – Urgent Call for Amendment“ [online], <<http://jij.pmhclients.com/jijdocs/JIJRevocationOfCitizens.pdf>>, str. 2.

¹⁰⁸ Michael Decker, „The Law of Return...“, str. 6.

V dubnu 2008, proběhla kauza týkající se mesiánského judaismu, kdy se 12 mesiánských Židů u Nejvyššího soudu domáhalo přiznání občanství. Členem týmu připravujícího návrh byl i Decker, který případ hodnotí jako přelomový. Došlo totiž k rozhodnutí, že těmto 12 mesiánským Židům může být přiznáno izraelské občanství. Ministerstvo vnitra se v předchozích případech pokoušelo zabránit imigraci na základě precedentu kauzy manželů Beresfordových. Ten by se ovšem dle Deckera měl vztahovat pouze na ty mesiánské Židy, kteří jsou Židé ze strany svojí matky. Nejvyšší soud tedy vzal tuto argumentaci v úvahu a rozhodl, že pokud je někdo mesiánský Žid, ale není synem ani dcerou židovské matky, má právo přistěhovat se do Izraele. Dříve totiž soud stanovil, že pokud se *halachický* Žid (tj. zrozený z židovské matky), považuje za mesiánského Žida, vědomě změnil své náboženství, a tudíž není oprávněn emigrovat podle Zákona o návratu. Decker tak tvrdí, že pokud může člověk dostatečně prokázat, že má židovského člena rodiny – nepočítaje židovskou matku – neexistuje důvod, proč by se nemohl přistěhovat do Izraele a čerpat všechny výhody s tím spojené, a to bez ohledu na jeho náboženský pohled na svět. Zároveň je Decker toho názoru, že pokud se chce nějaká náboženská skupina vymezit určitým způsobem, měla by mít plné právo tak učinit, a povinností izraelské vlády je napomoci ji tuto jedinečnou identitu zachovávat.¹⁰⁹

Situace mesiánských Židů se tedy za poslední léta do jisté míry zlepšila, přičemž je pravděpodobné, že v budoucnu budou následovat další kauzy u Nejvyššího soudu. Problémem ovšem je, že i když mesiánští Židé dosáhli částečného vítězství a některým z nich – za splnění určitých podmínek – může být občanství přiznáno, dodnes nebyli Státem Izrael právně uznáni za plnohodnotné Židy. Jejich situace tak stále není vyřešena. Zajímavé bude sledovat další vývoj této problematiky. Čejka je toho názoru, že budoucí výklad Zákona o návratu bude do značné míry odrazem toho, jaké bude postavení náboženských stran v izraelské politice, neboť ty na rozdíl od stran sekulárních usilují o jeho zpřísnění.¹¹⁰ Otázkou tedy může být, zdali se izraelský právní systém vydá cestou dalšího dodatku? Pakliže ano, tak jestli se bude jednat o dodatek zpřísnující podmínky přiznání občanství, nebo spíše o dodatek obsahující liberálnější výklad?

¹⁰⁹ *Ibidem*, str. 5-6.

¹¹⁰ Marek Čejka, *Judaismus a politika...*, str. 48.

Závěr

Stát Izrael je demokracií svébytného charakteru. To je zapříčiněno především tím, že valnou část jeho obyvatelstva tvoří Židé, a to jak ti sekulární, tak i ti více či méně religiózní. Dochází zde tak k pnutí, které tvoří konfliktní linii sekulární stát – teokratické tendence. Je tedy pochopitelné, že právě v tomto prostředí začala být aktuální otázka „Kdo je Žid?“, přičemž ta byla do velké míry ovlivněna náboženským výkladem této problematiky. Diskuze ohledně příslušnosti k židovství je pak nejvíce provázána se Zákonem o návratu. Izraelská politická reprezentace se totiž zpočátku zdráhala přijmout závaznou právní definici toho, koho lze považovat za Žida. Důvodem bylo, že se domnívala, že buď je tato definice zcela zřejmá, nebo by její přijetí způsobilo spory. Později ovšem byli přinuceni definici pro účely Zákona o návratu vytvořit, jelikož její absence způsobila, že nebylo zřejmé, komu může být přiznáno občanství. Problém se ale nevyřešil a i přes přijetí definice se objevovaly případy lidí, kteří jejímu znění nevyhovovali, ale přesto se cítili být Židy. Mezi takovými případy patří i mesiánští Židé. Ti se považují za plnohodnotné Židy, ale částí izraelské společnosti tak přijímání nejsou.

Základními aspekty mesiánského judaismu je víra v mesiášství *Ješuvo* (Ježišovo), uznávání autority jak Starého, tak i Nového zákona, dodržování židovských tradic, praktikování křtu a komunitní život v mesiánských kongregacích. Mesiánští Židé se považují za plnohodnotné Židy, přičemž legitimitu tohoto tvrzení odvozují z dob starověku a působení mesiáše *Ješuy*. Pracují s tím výkladem tehdejších událostí, který tvrdí, že mesiánský judaismus existoval již od doby působení *Ješuy* a jeho učedníků. Považují se tedy za pokračovatele starověkého židokřesťanského hnutí, které ovšem kolem 4. a 5. století zaniklo, a to díky rozkolu mezi judaismem a křesťanstvím. Tento rozkol pak hodnotí jako schizma, které se nemělo nikdy odehrát. To vede k jejich současné snaze o evangelizaci Židů a také snaze přesvědčit jak Židy, tak i křesťany, že k rozkolu mezi nimi nemělo nikdy dojít a že mesiánský judaismus je původním náboženstvím. V tomto ohledu se tedy nejen považují za plnohodnotné Židy, ale i za Židy, kteří zvolili „správnou“ cestu.

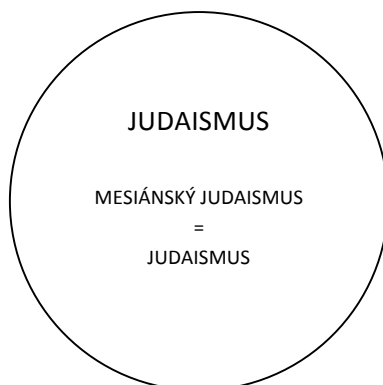
S tímto jejich stanoviskem ovšem nesouhlasí valná část příslušníků „tradičního“ judaismu, kteří je za Židy nepovažují. Jejich židovství odmítá reformní, konzervativní i ortodoxní proud. Je sice možné hovořit o výjimkách, obecný diskurs v judaismu ale vůči mesiánským Židům zastává negativní postoj. Velká část námitek směřuje právě na mesiášství *Ješuvo* a na uznávání autority Nového zákona. Reformní Židé například uvádí, že idea mesiáše *Ješuy* je v rozporu s jejich očekáváním příchodu Božího království. Stejně tak tvrdí,

že dodržování židovských tradic ještě nezakládá právo nazývat se Židem, pokud je zároveň považován *Ješua* za mesiáše. Konzervativní rabín David Wolpe pak pojímá *Ješuu* jakožto velkého učitele, nikoliv však mesiáše a tvrdí, že mesiánští Židé touto vírou v mesiášství *Ješuvo* opustili židovskou komunitu. Židé podle něj totiž nemohou akceptovat *Ješuu* jakožto Boha. Ortodoxní judaismus se vůči mesiánským Židům staví negativně převážně proto, jelikož klade důraz na židovské náboženské právo *halachu* a v jeho zájmu je tak ochraňovat „ryzost“ judaismu. To dokazuje například i izraelská ortodoxní organizace *Yad L'Achim*, která bojuje proti kongregacím židovských věřících v *Ješuu*. Jednu z mála výjimek v negativním názoru na mesiánský judaismus pak představuje reformní rabín Dan Cohn-Sherbok. Ten uvádí, že by měla být stanovena taková definice židovství, která umožní zahrnutí mesiánských Židů do judaismu. Tato tvrzení ovšem z části oslabuje výzkum Miny Tzemachová z Dahaf Research Institute, který se dotazoval izraelských respondentů, zdali mají mesiánští Židé právo uskutečnit *aliju* prostřednictvím Zákona o návratu a dle definice Žida v něm uvedené. Výsledky ukázaly relativně velkou shovívavost vůči věřícím v *Ješuvo* mesiášství, a to i mezi religiózními Židy. Otázkou je, do jaké míry lze tento výzkum považovat za vypovídající.

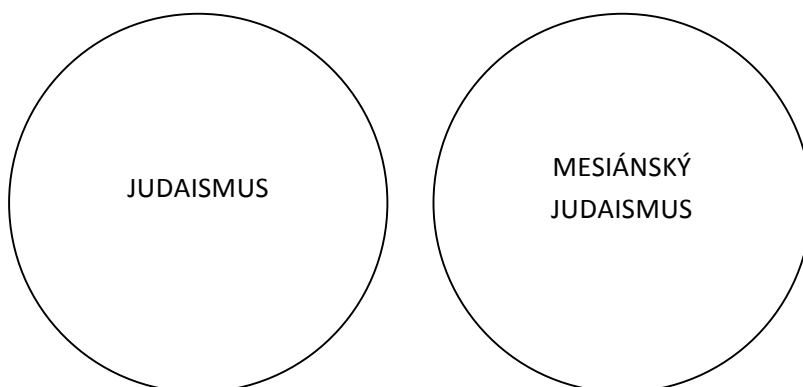
Tento odmítavý postoj religiózních Židů, a především nejasná definice Žida v Zákoně o návratu, vedly ke kauzám mesiánských Židů u izraelského Nejvyššího soudu. Ten v průběhu let stanovil několik precedentů, na základě kterých posuzoval i další kauzy dotýkající se této problematiky. Nejpodstatnější argument, který ve svých rozhodnutích používá, je, že mesiánští Židé změnili svoji víru a tak v souladu se zněním definice Žida v Zákoně o návratu nemohou být považováni za Židy. Z toho důvodu byly jejich žádosti vždy zamítnuty. Teprve v nedávné době, v souvislosti s případem 12 mesiánských Židů z roku 2008, kteří se domáhali přiznání občanství skrze Zákon o návratu, bylo dosaženo částečného pokroku. Nejvyšší soud totiž v tomto případě rozhodl, že pokud je někdo mesiánský Žid, ale není synem ani dcerou židovské matky, má právo přistěhovat se do Izraele. Dříve totiž soud stanovil, že pokud se *halachický* Žid (tj. zrozený z židovské matky) považuje za mesiánského Žida, vědomě změnil své náboženství a tudíž není oprávněn emigrovat podle Zákona o návratu. Tato mezera v zákoně ovšem platí pouze pro část mesiánských Židů. Rozhodnutí Nejvyššího soudu navíc neznamená, že by bylo jejich židovství uznáno. Otázka mesiánského judaismu tak není uspokojivě vyřešena a její jednoznačné vyřešení se nedá vzhledem k pokračujícím soudním sporům (byť v současnosti z části úspěšným) očekávat ani v blízké budoucnosti.

Na základě výše řečeného je tedy možné vytvořit zevšeobecňující grafické znázornění pohledů různých skupin na mesiánský judaismus:

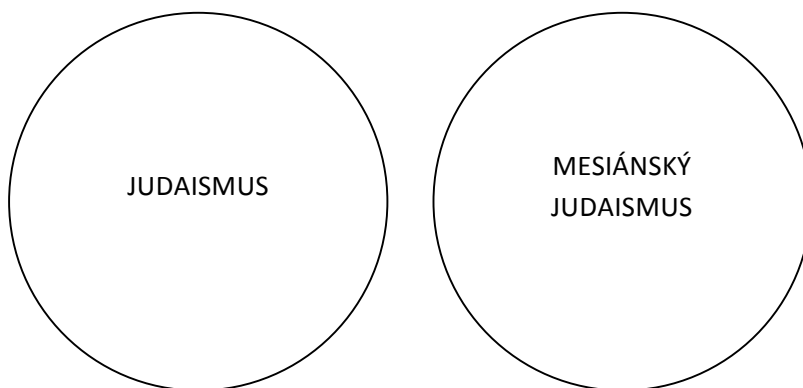
MESIÁNSKÝ JUDAISMUS

JUDAISMUS

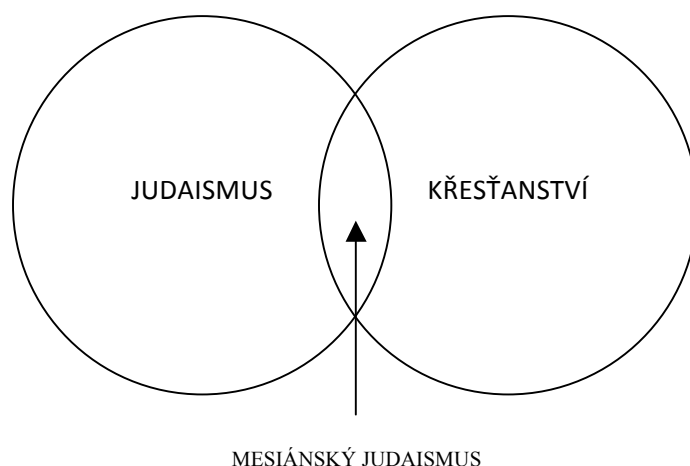

NEJVYŠŠÍ SOUD

Jakým způsobem ovšem lze na mesiánské Židy nahlížet z religionistického hlediska? Odpověď na tuto otázku není jednoznačná a do velké míry bude záviset na tom, jakým způsobem si definujeme judaismus a jakým křesťanství. Za základní kameny judaismu je kromě víry v jediného Boha možné označit uznání autority hebrejské bible (*Tanachu*) a dodržování židovských náboženských tradic.¹¹¹ Křesťanství je pak rovněž monoteistické náboženství, avšak uznává autoritu Starého a Nového zákona, a zároveň i vykupitelskou úlohu Ježíše Krista, kterého pojímá jako mesiáše.¹¹² Mesiánští Židé se pak nazývají Židy především pro zachování židovské bohoslužebné tradice a výhradní autority *Tóry*, mesiánskými proto, že se vůči ortodoxnímu judaismu vymezují vírou v historicky konkrétního mesiáše, jehož učení je stejně autoritativní, jako židovské Písmo.¹¹³ S přihlédnutím ke kapitole pojednávající o postoji mesiánských Židů je možné říci, že mesiánští Židé se povahou své víry přibližují více křesťanství. I přesto ovšem mesiánský judaismus propojuje prvky z obou náboženství a nelze ho tak jednoznačně a zcela bez výhrad zařadit pouze pod judaismus, nebo pouze pod křesťanství. Grafické znázornění bude poté vypadat takto, přičemž míra vzájemného přiblížení či oddálení daných množin podléhá tomu, co budeme považovat za typické znaky pro judaismus a co pro křesťanství:

RELIGIONISTIKA

¹¹¹ Dalibor Papoušek, „Judaismus“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 115-118.

¹¹² Dalibor Papoušek, „Křesťanství“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 354-356.

¹¹³ Jana Petlachová, „K teologii...“, str. 183.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Decker, Michael, „Revocation of Citizenship – Urgent Call for Amendment“ [online], <<http://jij.pmhclients.com/jijdocs/JIJRevocationOfCitizens.pdf>>, 2008 [2. 2. 2015].

Decker, Michael, „The Law of Return with a Focus on Christians and Messianic Jews“ [online], <<http://www.lcje.net/High%20Leigh/Tuesday,%20August%209/2%20The%20Law%20of%20Return%20with%20a%20Focus%20on%20Christians%20and%20Messianic%20Jews%20by%20Michael%20Decker.pdf>>, 2011 [2. 2. 2015].

Farber, Ya'acov, „Co je mesiánský judaismus“ [online], <<http://www.derech.cz/ruzne-clanky/farber-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>>, 2012 [29. 11. 2014].

Herzl, Theodor, *Židovský stát: Pokus o moderní řešení židovské otázky*, Praha: Academia 2009.

„Law of Return“ [online], <<http://www.mfa.gov.il/mfa/mfa-archive/1950-1959/pages/law%20of%20return%205710-1950.aspx>>, [29. 11. 2014].

Schiffman, Michael, *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*, Modřice: Josef Tůma 2007.

Sinclair, Daniel B., „Beresford v. Minister of the Interior“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 27-63.

Stern, David, „The Beresford Case and Israeli Public Opinion about Messianic Jewish Aliyah“, *Lausanne Consultation on Jewish Evangelism* 20, 1990, str. 4-11.

Stern, David, *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past*, Clarksville: Messianic Jewish Publishers 2007.

Wallace, Michael, „Co je mesiánský judaismus“ [online], <<http://www.derech.cz/ruzne-clanky/wallace-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>>, 2012 [29. 11. 2014].

Literatura

Apoc. = *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*, český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost 1993.

Ariel, Yaakov, „A different kind of dialogue?: Messianic Judaism and Jewish-Christian Relations“, *Cross Currents* 62/3, 2012, str. 318-327.

Čejka, Marek, *Dějiny moderního Izraele*, Praha: Grada Publishing 2011.

Čejka, Marek, *Judaismus a politika v Izraeli*, Brno: Barrister & Principal 2009.

Edelman, Martin, *Courts, Politics, and Culture in Israel*, Charlottesville: The University Press of Virginia 1994.

„Final Results of the Elections for the Twentieth Knesset“ [online], <http://www.bechiroth20.gov.il/election/english/kneset20/pages/Results20_eng.aspx>, [8. 5. 2015].

Galanter, Marc, „A Dissent of Brother Daniel“ [online], *Commentary* 1963, <<http://www.commentarymagazine.com/article/a-dissent-on-brother-daniel>>, 7. 1. 1963 [24. 2. 2015].

Harris-Shapiro, Carol, *Messianic Judaism: A Rabbi's Journey Through Religious Change in America*, Boston: Beacon Press 2000.

Krupp, Michael, *Sionismus a Stát Izrael*, Praha: Vyšehrad 1999.

Maoz, Asher, „Who Is Jew? Much Ado about Nothing“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 75-119.

„Messianics“ [online], <<http://urj.org/worship/wisdom/messianics>>, [3. 5. 2015].

Newman, Jaakov, *Judaismus od A do Z*, Praha: Sefer 1992.

Nosek, Bedřich, „Konzervativní judaismus“, in Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 131-132.

Nosek, Bedřich, „Ortodoxní judaismus“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 161-162.

Nosek, Bedřich, „Reformní judaismus“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 175-176.

Papoušek, Dalibor, „Bible“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 55-57.

Papoušek, Dalibor, „Judaismus“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 115-118.

Papoušek, Dalibor, „Křesťanství“, in: Pavlincová, Helena – Břetislav Horyna (eds.), *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2003, str. 354-356.

Petlachová, Jana, „K teologii mesiánských židů“, *Religio: Revue pro religionistiku* 7/2, 1999, str. 177-184.

Reich, David, „A Tempest in the Rabbinate: An Interview with Carol Harris-Shapiro“ [online], *World: The Journal of the Unitarian Universalist Association* 1999, <<http://www.uuworld.org/1999/1199feat2.html>>, 1999 [25. 2. 2015].

Sapir, Gideon, „How Should a Court Deal with a Primary Question That the Legislature Seeks to Avoid? The Israeli Controversy over Who a is Jew as an Illustration“, *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 39, 2006, str. 1233-1302.

Václavík, David, *Sociologie nových náboženských hnutí*, Praha: Malvern 2007.

Václavík, David, *Religionistická typologie a taxonomie*, Brno: Masarykova univerzita 2014.

Warhaftig, Zerach, „Who Is a Jew?“, in: Daniel B. Sinclair (ed.), *Law, Judicial Policy and Jewish Identity in the State of Israel*, (Jewish Law Association Studies 11), Binghamton: Global Publications, State University of New York at Binghamton 2000, str. 23-26.

Wolpe, David, „Why Jews Should not Accept Jesus – Whatever George W. Bush Thinks“ [online], *Forward* 2013, <<http://forward.com/opinion/187446/why-jews-should-not-accept-jesus-whatever-george/#ixzz36EYNixz2>>, 11. 11. 2013 [2. 5. 2015].

Zonszein, Mairav „Binyamin Netanyahu closes last-minute deal to form new Israeli government“ [online], *The Guardian* 2015, <<http://www.theguardian.com/world/2015/may/06/binyamin-netanyahu-deal-form-israel-government>>, 6. 5. 2015 [8. 5. 2015].

Resumé

Práce se zabývá diskuzí týkající se otázky „Kdo je Žid?“, potažmo identitou mesiánských Židů ve světle Zákona o návratu. Mesiánští Židé se považují za vyznavače judaismu, avšak velká část židovské obce je za Židy nepovažuje. To se projevilo i v kauzách u Nejvyššího soudu Státu Izrael, kde se mesiánští Židé domáhali přiznání občanství, avšak nebylo jim vyhověno. Téma bylo zkoumáno zejména prostřednictvím vlastního postoje mesiánských Židů, postoje různých proudů současného judaismu, a kauz u Nejvyššího soudu. Cílem bylo dosáhnout emického i etického zařazení mesiánských Židů. Závěry zní, že mesiánští Židé se nejen považují za plnohodnotné Židy, ale za Židy, kteří se již v období starověku vydali „správnou“ cestou, kterou představuje především víra v *Ješuu* (Ježíše Krista) a uznání autority Starého i Nového zákona. Rozkol mezi judaismem a křesťanstvím v tomto období tedy hodnotí jako schizma. Na jejich teologii ovšem negativně nahlíží příslušníci „tradičního“ judaismu, kteří mají mnoho výhrad. Mezi největší patří, že Žid věřící v mesiášství *Ješuo*vo nemůže být skutečným Židem. Etické zařazení mesiánského judaismu je pak obtížné a vždy bude ovlivněno tím, jakým způsobem definujeme judaismus a křesťanství. Mesiánští Židé však mají vzhledem ke svému postoji blíže ke křesťanství, nicméně jednoznačné zařazení k judaismu či křesťanství by bylo sporné.

Klíčová slova:

mesiánští Židé, identita, judaismus, křesťanství, Ježíš Kristus, Zákon o návratu, Stát Izrael

Summary

This thesis is focusing on debates regarding on the question „Who is a Jew?“, respectively on the identity of Messianic Jews in the light of the Law of Return. Messianic Jews are considered to be followers of Judaism, but a large part of the Jewish community do not consider them as Jews. This was also proved in several cases at Israeli Supreme Court, where Messianic Jews demanded granting citizenship, but their request was rejected. This topic has been studied mainly through attitudes of Messianic Jews, attitudes of different streams of contemporary Judaism and cases at the Supreme Court. The aim of this thesis was to achieve the emic and ethical inclusion of Messianic Jews. Conclusion is that Messianic Jews consider themselves not only as a full Jews, but Jews who already in antiquity went the „right“ way, which mainly represents the faith in Yeshua (Jesus) and the recognition of the authority of the Old and New Testament. The split between Judaism and Christianity in this period is in their opinion a schism. Messianic theology is however negatively sees by the members of the „traditional“ Judaism, who have a lot of reservations. The largest one is that a Jew who believes in Yeshua as a messiah cannot be a true Jew. Ethical inclusion of Messianic Judaism is very difficult and will always be influenced by the way we define Judaism and Christiatty. However Messianic Jews are due to their attitude closer to Christianity, nevertheless a clear classification to the Judaism of Christianity would be questionable.

Key words:

Messianic Jews, Identity, Judaism, Christianity, Jesus Christ, Law of Return, State of Israel